Cena pojedyńczego numeru 10 groszy

Dzisiejszy numer zawiera 8 stron i „Nasz Przyjaciel".

Głos Wąbrzeski

BEZPARTYJNE POLSKO - KATOLICKIE PISMO LUDOWE.

Przedpłata: W eksped. miesięcznie 79 gr. z odnoszeniem przez pocztę 21 gr. więcej. W wypadkach nieprzewidzianych, przy wstrzymaniu przedsiębiorstwa, złożenia pracy, przerwania komunikacji, abonent niema prawa żądać pozaterminowych dostarczeń gazety, lub zwrotu ceny abonamentu. Za dział ogłoszeniowy Redakcja nie odpowiada. Redaktor przyjmuje od 10—12. Nadesłanych a nie zamówionych rękopisów Redakcja nie zwraca i nie honoruje. Redakcja i administracja ul. Mickiewicza 1. Telefon 80. Konto czekowe P. K. O. Poznań 204,252.

Sumiennem wykonywaniem obowiązków, budujemy silną Ojczyznę!

Ogłoszenia: Za ogłosz. pobiera się od wiersza mm. (7 łam.) 10 gr., za reklamy na str. 4-łam. w wiadomościach potocznych 30 gr. na pierwszej str. 50 gr. Rabatu udziela się przy częstem ogłaszaniu. „Głos Wąbrzeski" wychodzi trzy razy tygodn. i to: w poniedziałek, środę i piątek. Przy sądowem ściąganiu należności rabat upada. Dla spraw spornych jest właściwy Sąd w Wąbrzeźnie. — Za terminowy druk, przepisane miejsce ogłoszenia administracja nie odpowiada. Wydawnictwo zastrzega sobie prawo nieprzyjęcia ogłoszeń bez podania powodów

Nr. 39 | **Wąbrzeźno, Kowalewo, Golub,** sobota dnia 30 marca 1935 r. | Rok XVI

Kto finansuje akcję inwestycyjną w roku bieżącym?

Już w najbliższych dniach spodziewać się należy ukazania się rozporządzenia ministra skarbu w sprawie uchwalonej przez Sejm i Senat pożyczki inwestycyjnej. Rozporządzenie to określi szczegółowe warunki pożyczki i zarządzi rozpisanie subskrypcji. Jak wiadomo, ustawa upoważnia ministra do rozpisania subskrypcji w wysokości 200 miljonów złotych, jednak — o ile wiadomo — minister skarbu chce wykorzystać tylko 150 milj. zł.

W ten sposób zrealizowana zostanie doniosła idea rozszerzenia w Państwie i przez Państwo akcji inwestycyjnej.

Bo pożyczka ta pomyślana jest jako środek, mający na celu uzupełnienie dotychczasowych wysiłków na ruch inwestycyjny i zatrudnienie bezrobotnych. Ustawa, wyszła z inicjatywy rządu, a uchwalona przez Sejm i Senat, opiewa, że kwota, uzyskana z pożyczki, jest przeznaczona na rozbudowę sieci komunikacyjnej, na roboty wodne, na popieranie ruchu budowlanego oraz inne inwestycje gospodarcze o znaczeniu ogólno-państwowem.

Prace takie w ostatnich latach mimo kryzysu były i są prowadzone. Ze środków budżetowych i z funduszów, związanych z budżetem państwa (jak np. Fundusz Pracy, fundusz kolejowy inwestycyjny i inne) wydawało Państwo na inwestycje w ciągu szeregu lat przeciętnie po 300 miljn. zł. rocznie.

Obecnie pożyczka rozszerza tę kwotę, a więc umożliwia takie roboty — jak np. regulację rzek — których w ramach dotychczasowych środków finansowych nie sposób było przeprowadzić na większą skalę.

Cele zatem pożyczki są tak ważne i leżą w interesie wszystkich obywateli Państwa, iż nie ulega wątpliwości, że pożyczka znajdzie jaknajszerszy oddźwięk w społeczeństwie.

Pożyczka pomyślana jest jako dobrowolna i ulokowana będzie na wolnym rynku. Uplasowanie jej odbyć się ma za pośrednictwem trzech ośrodków emisyjnych, a mianowicie: po pierwsze banków państwowych, po wtóre syndykatu banków prywatnych, po trzecie komunalnych kas oszczędności. W myśl ustawy pożyczka ta z chwilą ustanowienia premji nie może być niżej oprocentowana, aniżeli 3 od sta w stosunku rocznym, z tem, że spłata pożyczki nastąpi nie później niż w ciągu 50 lat od daty jej wypuszczenia. Łączy pożyczka nietylko absolutne bezpieczeństwo gwarancji Państwa, ale i dwie atrakcje: premję losową i stałe oprocentowanie, dostosowane do warunków rynkowych.

Rozporządzenie ministra skarbu, które obecnie się ukaże, ustali warunki wypuszczenia 150-miljonowej emisji, a więc cenę sprzedażną obligacyj, wysokość i terminy płatności odsetek, plan umorzenia, wysokość oraz sposób premjowania, terminy i sposób wykonywania wpłat na pożyczkę, wysokość odcinków obligacyj — zatem całokształt warunków, które umożliwiają zorjentowanie się szerokiego ogółu — a sfer gospodarczych przedewszystkiem — co do pełnego uzasadnienia lokaty pieniężnej w obligacjach pożyczki inwestycyjnej.

Kto więc ma pokryć tę pożyczkę?

Przedewszystkiem sfery, rozporządzające wolnemi kapitałami. Bo pożyczka stwarza dla nich doskonałą i absolutnie pewną formę lokaty kapitałów w Polsce. Następnie ci, którzy ze swych stałych dochodów rozporządzić mogą pewnemi oszczędnościami. Ci uzyskują w obligacjach pożyczki inwestycyjnej papier wartościowy nietylko oprocentowany, lecz również i premjowy.

Świat kapitału i sfera ciułaczy oszczędności z nadwyżek stałego dochodu będą więc nietylko mieli sposobność doskonałej lokaty pieniędzy — ale również i doniosłego czynu obywatelskiego. Bo przez pożyczkę tę wiedzie droga do zwalczania klęski bezrobocia i do stworzenia w Polsce takich urządzeń (komunikacyjnych, wodnych, budowlanych itd.), których brak dotkliwie daje się odczuć całemu Państwu.

Wzrośnie siła gospodarcza Państwa, wzrośnie poziom kultury społecznej, gdy do środków, łożonych na inwestycje z kasy Państwa, przybędzie 150 miljonów, zebranych przez społeczeństwo.

Nowy Rząd Rzplitej

PŁK. SŁAWEK PREMJEREM — POZOSTAŁE TEKI BEZ ZMIAN

Warszawa. O godzinie 14,30 p. premjer prof. Leon Kozłowski udał się na Zamek, by doręczyć p. Prezydentowi Rzplitej prośbę o zwolnienie jego wraz ze wszystkimi ministrami z zajmowanych stanowisk. — P. Prezydent Rzplitej dymisję gabinetu przyjął, powierzając jednocześnie premjerowi Kozłowskiemu i wszystkim dotychczasowym członkom Rządu kierownictwo spraw państwowych aż do chwili mianowania następnego gabinetu.

Warszawa. P. Prezydent Rzeczypospolitej powierzył misję sformowania gabinetu prezesowi klubu parlamentarnego BBWR. pułk. Waleremu Sławkowi.

Warszawa. Po otrzymaniu misji utworzenia gabinetu, premjer Sławek udał się do Prezydjum Rady Ministrów, gdzie odbył konferencję z członkami obecnego Rządu. W wyniku tych rozmów utormowany został gabinet w dotychczasowym składzie, tak że zmiana nastąpiła jedynie na stanowisku premjera. Wobec tego

Premjer Płk. Walery Sławek

skład nowego Rządu Rzeczypospolitej przedstawia się następująco:

Premjer — WALERY SŁAWEK;
Min. Spraw Wojskowych — MARSZAŁEK JÓZEF PIŁSUDSKI;
Min. Spraw Wewnętrznych — MARJAN ZYNDRAM KOŚCIAŁKOWSKI
Min. Spraw Zagranicznych — JÓZEF BECK;
Min. Skarbu — PROF. WŁ. MARJAN ZAWADZKI;
Min. Sprawiedliwości — CZESŁAW MICHAŁOWSKI;
Min. W. R. i O. P. — WACŁAW JĘDRZEJEWICZ
Min. Rolnictwa i Ref. Rolnych — JULJAN PONIATOWSKI;
Min. Przemysłu i Handlu — HENRYK FLOYAR-RAJCHMAN;
Min. Komunikacji — INŻ. MICHAŁ BUTKIEWICZ;
Min. Opieki Społecznej — JERZY PACIORKOWSKI;
Min. Poczt i Telegrafów — INŻ. EMIL KALIŃSKI.
Zaprzysiężenie nowego Rządu nastąpi prawdopodobnie pojutrze.

Zamknięcie sesji sejmowej

ODRZUCENIE SPRZECIWU POSŁA STROŃSKIEGO.

Warszawa. 28. III. Zwołane na dzisiaj plenarne posiedzenie Sejmu dla przyjęcia protokółu posiedzenia z dn. 23 i 24 marca rozpoczęło się o godzinie 12,30. Marszałek Świtalski polecił sekretarzowi Izby Skrytnikowi odczytać pismo posła Strońskiego, poczem zwrócił się do Izby z zapytaniem, kto jest za sprzeciwem, zawartym w piśmie p. Strońskiego.

Ponieważ jednocześnie pos. Stroński żąda głosu w sprawie formalnej, marszałek odmawia temu, oświadczając, iż nie może nikomu już udzielić głosu.

Marszałek Świtalski zarządza głosowanie, w czasie którego z miejsc swych powstała cała opozycja.

Po stwierdzeniu przez marszałka, iż stoi mniejszość, protokół z posiedzenia z 23 i 24 marca — według jego oświadczenia — zostaje — przyjęty.

Marszałek zarządza pięciominutową przerwę. Po wznowieniu posiedzenia marszałek odczytał zarządzenie Prezydenta R. P. o zamknięciu bieżącej sesji zwyczajnej.

Wpłynęła jeszcze interpelacja z powodu odmówienia praw publicznych polskiemu gimnazjum w Bytomiu.

Na tem posiedzenie zamknięto.

PO WYROKU KŁAJPEDZKIM

Ryga. Z Kłajpedy donoszą, że wyrok kowieński wywołał w całym kraju kłajpedzkim wielkie poruszenie i wzrost nastrojów antylitewskich.

POŚWIĘCENIE „PUCKA"

Gdynia. 28 bm. odbyła się tu uroczystość poświęcenia nowego statku Żeglugi Polskiej „Puck". W uroczystości wzięli udział przedstawiciele władz państwowych z p. Wojewodą pomorskim Kirtiklisem na czele, władze miejskie z komisarzem rządu miasta Gdyni Sokołem, sfery gospodarcze itd. Poświęcenia statku dokonał ks. dziekan Turzyński. W chwilę po poświęceniu statku p. Wojewoda Kirtiklis przy ustalonym salucie syren statku podniósł banderę na parowcu. „Puck" został spuszczony na wodę dnia 19 lutego br., przybył do Gdyni dn. 27 marca t.j. w środę i wkrótce po poświęceniu wyruszył w drogę via Gdańsk do Rotterdamu, zabierając półtora tysiąca ton różnych towarów. Podróż „Pucka" otwiera jeszcze jedną regularną linję pod polską banderą. „Puck" posiada 1545 ton pojemności i może rozwinąć szybkość 11,7 węzłów na godzinę.

WYROK NA ROLNIKÓW OSZUSTÓW

Grudziądz. 28 bm. po 7-dniowej rozprawie Sąd Okręgowy w Grudziądzu wydał wyrok w sprawie szajki rolników oszustów z powiatu świeckiego. Dopuszczali się oni oszustw w ten sposób, iż przy pomocy ogłoszeń w prasie ściągali nabywców na swoje gospodarstwo rolne, względnie reflektantów na dzierżawę majątków z którymi następnie zawierali umowy kupna, wzgl. dzierżawy, pobierając kaucje lub zaliczki, poczem na podstawie oszukańczych klauzul w kontraktach zrywali umowy, nie zwracając zaliczek. Oszuści w ten sposób oszukali kilkunastu rolników na ogólną sumę przeszło 20.000 zł. — Bywały wypadki, iż w jednym dniu sprzedawano ten sam majątek dwa lub trzy razy, pobierając od każdego z kupujących zaliczki po 1000 do 2000 złotych. Na rozprawę powołano około 100 świadków. Akt oskarżenia zawiera 95 stron pisma maszynowego Głównego oskarżonego Wojciecha Baudera z Bukowca sąd skazał na łączną karę 4 i pół lat więzienia oraz pozbawienie praw obywatelskich na przeciąg 5 lat, Marjana Pronobisa z Polskich Łąk na 1 rok i 8 miesięcy więzienia, Marję Szulcową na 1 rok i 3 miesiące więzienia z zawieszeniem kary na przeciąg 5 lat, Bronisława Baoniaka i Jana Bożka każdego na 1 i pół roku więzienia. Rozprawa jak i wyrok wywołały sensację wśród okolicznych rolników ze względu na znane nazwiska zasądzonych.

NOWE LISTY PRZEWOZOWE

Nowa konwencja międzynarodowa o przewozie towarów kolejami podpisana w Rzymie dnia 23-go listopada 1933 r., wprowadziła nowy wzór listu przewozowego w komunikacji międzynarodowej.

Wobec tego, że z chwilą wejścia w życie tej konwencji, co przypuszczalnie nastąpi w I-ym kwartale roku przeszłego, stosowane będą tylko nowe wzory międzynarodowego listu przewozowego, ministerstwo komunikacji zwraca uwagę zainteresowanych sfer handlowych, aby nie czyniły większych zapasów listów przewozowych wzoru dzisiaj obowiązującego.

Co słychać?

W KRAJU.

+ Woźny sądowy z Czortkowa 40-letni Dominik Sokalski popełnił samobójstwo wystrzałem z rewolweru.

+ We wsi Klembów pow. Radzyń 4 letni chłopiec podpalił zagrodę swego ojca; wskutek silnego wiatru spłonęło 9 domów, 15 stodół i 12 obór.

+ Warszawskie fabryki płyt gramofonowych otrzymały zamówienie na dostawę 20.000 płyt dla Palestyny.

+ Wojewoda Pomorski nie zatwierdził wyboru burmistrza Starogardu p. Czwójdzińskiego. Wybory odbędą się ponownie.

+ Sejm uchwalił swój budżet, wykazujący w dochodach i rozchodach 70 miljonów złotych.

+ Dwie zawodniczki łódzkie Mira Holzgreberówna i Janina Lutrosińska zmarły w jednym dniu na zapalenie płuc.

+ W ciągu 2-ch miesięcy sprowadzono do Polski 1600 wagonów pomarańcz.

+ W Chorzowie zmarł 48-letni poseł do Sejmu Stanisław Kozubski.

+ Firma „Znicz" w Grudziądzu wysyła 4.000 pługów do Afryki. Firma ta jest już w posiadaniu dalszych zamówień.

ZAGRANICĄ.

+ Wskutek wybuchu na pokalni w Nagassaki (Japonja) zostało 35 górników rannych, a 14 zostało odciętych od świata.

+ Długotrwałe susze w Chinach przyczyniły się do tego, iż codziennie 12 ludzi umiera z głodu.

+ Dunikowski w czasie pracy w swem laboratorjum porażony został prądem o wysokiem napięciu. Kuracja potrwa kilka dni.

+ Włoski minister finansów zarządził rozpisanie pożyczki obligacyjnej do wysokości 148 miljonów lirów.

+ W Budapeszcie popisywał się fakir, każąc m. in. zakopać się na 2 godziny. Po odkopaniu grobu wydobyto już tylko trupa — zatruł się bowiem od alkoholu, którego dużą ilość poprzednio wypił.

+ Pożar zniszczył w Sztokholmie największy park — wyrządzając szkody za 200 tysięcy koron.

+ Przed 2 laty Japonja przesłała wystąpienie z Ligi Narodów. Obecnie przestała być członkiem Ligi.

+ W Ameryce zmarł 71-letni ks. prałat Kazimierz Skora, urodzony w Trzemesznie (Wielkopolska).

Hitler żąda złączenia Prus z Rzeszą

Londyn. 28. III. „Daily Telegraph" w korespondencji z Berlina twierdzi, jakoby kanclerz Hitler podczas rozmów z ministrami brytyjskimi postawić miał następujące żądania: 1) zrównanie floty napowietrznej z Francją i Wielką Brytanją, przyczem poziom miałby być ustalony w odniesieniu do sił napowietrznych sowietów. 2) oznaczenie tonażu floty wojennej na 400.000 ton. Pozwoliłoby to Niemcom na stosunek 4/5 wobec Wielkiej Brytanji a w praktyce dwa razy tyle, co poziom Francji w ramach traktatu waszyngtońskiego. 3) Złączenie *Prus Wschodnich z Rzeszą Niemiecką przez eliminowanie korytarza polskiego, zrównanie granic na Górnym Śląsku i zdeklarowanie, że obecne granice wschodnie Niemiec nie są uważane za stałe.* 4) Wyrównanie granicy czeskiej i powrót trzech i pół miljona Niemców do ojczyzny. 5) Unja gospodarcza z Austrją. 6) Hitler *skłonny jest zawrzeć ze wszystkiemi sąsiadami Niemiec dwustronne pakty nieagresji* pod warunkiem, że wszystkie kwestje, powodujące tarcia będą usunięte. — 7) Niemcy gotowe są powrócić do Ligi Narodów, celem podpisania ogólnego porozumienia, ale nie przedtem.

Berlin. 28. III. Dziś o godz. 13 niemieckie biuro inform. ogłosiło następujący komunikat: — Wiadomość „Daily Telegraph" z dn. 27 marca 35 r. według której kanclerz Rzeszy w swoich rozmowach z angielskimi mężami stanu wysunąć miał jako punkt programu polityki niemieckiej m. in. żądanie odzyskania spowrotem korytarza, przyłączenia obszaru niemiecko-języcznego Czechosłowacji itd. jest w całej treści zmyślona i stanowi niecne polityczne zatruwania studzien, które strona niemiecka jaknajostrzej odpiera. Komunikat powyższy niemiecki biuro inform. opatruje tytułem „Polityczne zatruwanie studzien. Fałszywa wiadomość „Daily Telegraph".

Dwa nowe polskie kontrtorpedowce

BUDOWAĆ JE BĘDZIE STOCZNIA ANGIELSKA W COWS

Warszawa. Ministerstwo Spraw Wojskowych zamówiło w stoczni angielskiej w Cows dwa kontrtorpedowce dla polskiej floty wojennej, po 2.200 ton pojemności każdy.

Umowa została podpisana w ambasadzie polskiej w Londynie.

Termin ukończenia budowy okrętów określony został na 26 miesięcy od dnia zamówienia.

Dno morza pod Helem odsłoniło swą tajemnicę

RUINY KOŚCIOŁA HELSKIEGO ODKRYTO PRZY BUDOWIE MOLA.

Przy pracach nad budową portu w Helu — kierownictwo robót natrafia od dłuższego czasu na szczątki murów i fundamentów, które się znajdują pod powierzchnią morza na kilkumetrowej głębi.

Jak się okazuje, są to ruiny ongiś pierwszej osady na Helu, która w początkach 14-go wieku podniesiona została do godności miasta. Obok tej pierwszej osady w roku 1430 powstała druga osada, stanowiąca dzisiejsze kąpielisko Hel. Stary Hel po wojnie szwedzkiej w roku 1629 uległ zniszczeniu.

Odkryte obecnie szczątki fundamentów i murów na dnie morskiem, pochodzą z pierwszego kościoła katolickiego w Helu, który zbudowany został w 12 wieku. Liczne nawałnice i burze z końcem 17-tego wieku teren Starego Helu zupełnie zniszczyły, a morze wtargnęło w głąb i zalało całkowicie Stary Hel.

Obecnie podczas budowy mola portowego natrafiono na ruiny przy pogłębianiu dna. Odkrycie jest o tyle ciekawe, że rybacy helscy, mówiąc o zatopionem mieście, mieli rację. Ruiny bowiem znajdują się o kilka metrów od brzegu, na głębokości nieznacznej pod grubą warstwą mułu.

OKRUTNY OJCIEC

Tarnów. We wsi Krzyż pod Tarnowem wydarzył się wypadek niezwykłej zbrodni. Mianowicie mieszkaniec tej wsi Stanisław Pypeć, ojciec 9-ga dzieci, korzystając z tego że żona jego z jednym synem udała się do Tarnowa, a troje starszych dzieci było zajętych przy pracy w polu, zabrał 5-cioro swoich dzieci do komory, gdzie skrępował im ręce i zawiązał oczy, a następnie nożem sprężynowym pozarzynał. Po dokonaniu straszliwego czynu morderca ułożył swoje ofiary na podłodze według starszeństwa począwszy od 8 letniego synka Jerzego a skończywszy na 2-letniej dziewczynce Krystynie. Morderca udał się następnie do Tarnowa, gdzie oddał się w ręce policji. Dzieciobójca opowiada o wypadku z tępym spokojem, zaznaczając że z planem zamordowania dzieci nosił się już od 2 miesięcy. Powodem potwornego czynu Pypcia miała być utrata zarobku i mieszkania z dniem 1 kwietnia. Wypadek 5-krotnego dzieciobójstwa wywołał w Tarnowie wstrząsające wrażenie.

DOBROWOLNE, POWSZECHNE, drobne lecz stałe składki ogółu na F. O. M. tworzą podstawę budowy polskich okrętów wojen-

Ks. Dr. Władysław Łęgowski.

Z pielgrzymką do Ziemi Św.

38 (Ciąg dalszy)

Na miejscu, gdzie stał domek udajemy się wspólnie. Mijamy mały meczet, który stoi obok studni, potem zabudowanie Ojców Białych i idąc ścieszką wzwyż dostajemy się na starożytni dziedziniec przed kościołem nawiedzenia. Wita nas tu stary Brat franciszkański i prowadzi do wnętrza kościoła. Wnętrze jest skromne. Jako osobliwość pokazuje nam Brat kaplicę wykutą w skale, która za czasów Zacharjasza stanowiła zapewno przejście pod gołem niebem i poprzedzała schody wiodące na taras, gdzie stał dom. W głębi groty na lewo od ołtarza wypływa źródło wody słodkiej, która za ścianą zbiera się w studzience. — O ile istniało za czasów Zacharjasza, czerpała z niego N. Marja P. W południowej ścianie groty widać część skały, która według legendy miała zmięknąć, by dać schronienie malemu Janowi przed siepaczami Heroda. Po tej samej stronie mieszczą się schody o czterdziestu stopniach, które prowadzą do kościoła górnego. Wstępujemy do tego kościoła, który znajduje się w stanie ruiny, ale posiada zabytki godne widzenia. Obok kościoła oglądamy szczątki starożytnego klasztoru. Na miejscu górnego kościoła stał zapewne dom Zacharjasza i tu przebywała Elżbieta z Marją, aż przed połogiem, może w początkach czerwca, przeniosła się do domu, położnego po drugiej stronie miasteczka. Do tego domu teraz się udajemy.

Domu oczywiście już niema. Przechowała się tylko grota, która stanowiła część domu i w której narodził się św. Jan. Nad grotą zbudowano kościół w 6 wieku. Resztki tego kościoła przechowały się w postaci wspaniałej mozaiki, którą odkryto w r. 1895 pod wtórnym kościoła. — Obok niej znaleziono dwa groby, wykute w skale. Groby zawierały zapewne ciała męczenników o których wspominają napisy sąsiedniej mozaiki. Może to są ciała zakonników, których zamordowali Samarytanie w latach od 521 do 528. W tych to bowiem latach spustoszyli oni całą Palestynę chrześcijańską.

Dzisiejszy kościół św. Jana Chrzciciela jest odnowieniem dawnego z 6 wieku. O. O. Franciszkanie objęli świątynię w posiadanie w r. 1621 a odnowili ją w r. 1675. To też szczegóły architektury, jak kopuła, wskazują na czas baroku. Na ścianach oglądamy kilka obrazów, posiadających wysoką wartość. Lecz największym skarbem kościoła jest grota, która znajduje się na końcu nawy północnej. Po siedmiu stopniach z białego marmuru zstępujemy do groty. Tu narodził się św. Jan. Tu Zacharjasz, napełniony Duchem Świętym, wypowiedział wzniosły hymn: „Błogosławiony Pan Bóg Izraelski, iż nawiedził i uczynił odkupienie ludu swego...." Hymn ten kapłani w modlitwie brewjarzowej powtarzają każdego dnia. Odmawiamy go dziś z przejęciem w grocie, która blisko dwa tysiące lat temu słyszała dźwięki jego z ust samego Zacharjasza.

Wracamy do studni, gdzie czekają na nas autokary. Siadam na murze koło studni i przypatruję się życiu, które tu wre jak w ulu. Muezin z wysokości minaretu nawołuje śpiewnym głosem muzułmanów do modlitwy. Słońce chyli się ku zachodowi. Rumienią się szczyty gór a dolinę powoli zasnuwają cienie fioletowe. Chciałbym tu spędzić wieczór, przy blasku księżyca gawędzić z ludnością miejscową lub w samotności rozmyślać o wdzięcznej Mirjam, ale nieszczęsny program na to nie pozwala. Na kolację musimy stanąć w hospicjum naszem w Jerozolimie. Nie mogę też wstąpić do Pań Syońskich, których zakład wznosi się naprzeciw studni na stokach pagórka. Na cmentarzu zakonnic znajduje się grób O. Marji — Alfonsa Ratisbonne, sławnego żyda, który nawrócił się wskutek objawienia się mu N. Marji Panny w jednym z kościołów rzymskich. Słońce zaszło za szczytami gór judzkich. Siadamy do autokarów i ruszamy w drogę powrotną. — Z wyżyn jeszcze jedno ostatnie spojrzenie na miasteczko i już znikło nam za górami na zawsze.

XVIII. DOLINA JORDANU I MORZE MARTWE

We wtorek po Wielkanocy, bardzo rano odprawiłem mszę św. w kaplicy Biczowania. Program bowiem przewiduje już o 6-tej godzinie odjazd do doliny Jordanu. Śniadanie spożywamy w pośpiechu a przezorni zabierają nieco żywności ze sobą, bo obiad zjemy dopiero po powrocie do Jerozolimy.

Autokary, jak zawsze, oczekują nas za Bramą Damasceńską. W Bramie panuje ruch ożywiony. Wieśniacy niosą lub wiozą na osiołkach wytwory rolne, żeby spieniężyć je w mieście. Konjunktura jest dobra, bo w licznych hospicjach i hotelach gości kilka tysięcy pielgrzymów. To też nawoływanie: vah... vah! — brzmi dziś wesoło.

Ruszamy. Autokary okrążają stare miasto i zjeżdżają do doliny Kedronu. Mijamy po lewej Ogrojec, po prawej górę Moriah z placem świątyni na szczycie. Droga wznosi się na przełęcz pomiędzy Górą Oliwną a Górą Zgorszenia. Z przełęczy mamy rozległy widok na suche szczyty pustyni Judajskiej, przez którą jechać będziemy aż do doliny Jordanu.

Mijamy wieś arabską El Azavjeh. Nazwa przypomina Łazarza. Rzeczywiście mamy przed sobą biblijną Betanję, w której P. Jezus nieraz wypoczywał w domu swych serdecznych przyjaciół. W drodze powrotnej zatrzymamy się tu na chwilę. Dalsza droga wije się na zboczach gór, w które wrzyna się głęboko Wadi, czyli kamieniste koryto potoku latem suchego. Tylko zimą, podczas obfitych deszczów, woda z szumem rwie ku dolinie Jordanu i ponosi głazy, które dziś leżą nieruchome wśród żwiru. Licznemi zakrętami schodzi droga do głębi doliny i przechodzi koło obfitego źródła. Chrześcijanie nazwali je: „Źródłem Apostołów". Biblijna nazwa brzmi: „Ain-Schemes". Tędy przechodziła granica pomiędzy pokoleniami Judy i Benjamina. Tu widać starożytną drogę do Jerycho, którą chadzał Zbawiciel i Jego Apostołowie.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

LEON KOZŁOWSKI
Premjer Rządu R. P.

Wzmocnienie Państwa

W niedzielnym numerze „Gazety Polskiej" p. premjer Leon Kozłowski zamieścił artykuł pod powyższym tytułem. Ogłaszamy go poniżej w całości.

Jedną z najtrudniejszych rzeczy jest w rozgwarze dnia codziennego osądzić, które i jakie wydarzenia posiadają doniosłość większą, które największą, które wagę dziejową, historyczną i przełomową. Dopiero po latach, dopiero w perspektywie czasu, pewne momenty występują jasno i wyraźnie, i wtedy osąd jest prosty i można dokładnie zdać sobie sprawę z wagi rzeczy, jakie dokonane zostały.

Są jednak wydarzenia, których waga dziejowa jest niewątpliwa. Akt, który miał wczoraj miejsce w Sejmie, uchwalenia nowej Konstytucji, należy do aktów bezwątpienia niezmiernie doniosłych, do tych najdonioślejszych wydarzeń, do tych wydarzeń o wadze historycznej. A osądzić to jest stosunkowo łatwo, bo przecież Państwo nasze po odzyskaniu niepodległości już raz uchwaliło Konstytucję, i fakt uchwalenia takiej a nie innej Konstytucji, — zadecydował o losach naszego Państwa na cały szereg lat; zdecydował o tem, że warcholstwo i partyjnictwo swawolić poczęło, że partje nad Państwo wyrosły, że w chwili najwyższego zagrożenia trzeba było wytoczyć karabiny maszynowe na ulice, że bat świstać musiał, aby świństwo i plugastwo, któremu ta Konstytucja pozwoliła hulać w życiu Polski, zostały ukrócone. Konstytucja, tak zwana marcowa, stworzona była przez ludzi, którzy jeszcze nie wiedzieli, co to jest Państwo, jego życia i jego struktury nie znali, byli zawsze przedtem rządzonymi, a nie rządzącymi, urodzili się i żyli w niewoli. Gdy przyszło im decydować, poszli po linji doktryny, po linji ślepego naśladownictwa wzorów obcych, które się właśnie przeżyły.

Praktycznie zrealizowano to, co już niegdyś było, to co było źródłem słabości Polski, to co było bodaj źródłem najistotniejszem jej upadku: zrealizowano sejmowładztwo, które dawną, potężną Polskę zaprowadziło na manowce, aż do jej upadku. Nic też dziwnego, że Człowiek, którego Opatrzność nam dała w chwili wyzwolenia, który zwycięstwem okrył sztandary wojenne, który nową Polskę budować zaczął, i nie od r. 1918, lecz od chwili podjęcia nieugiętej walki w mroku niewoli prowadzonej budował ją, — że Człowiek ten znał źródła naszej słabości, rozumiał jasno potrzebę innego ustroju, potrzebę gruntownej i głębokiej zmiany. I nie jest przypadkiem także, że rola wykonawcy w tem wielkiem dziele przypadła osiwiałemu w boju i pokrytemu bliznami najwierniejszemu z wiernych pułkownikowi Sławkowi.

Złe są formy państwa, które powstają nie z przyjętego już zwyczaju, złe są zmiany, którym nie towarzyszy zmiana obyczaju, które praktycznej nie przeszły próby. I dlatego zmiana ustroju Polski, miana polskiej Konstytucji dokonywała się powoli, dokonywała się stopniowo, jeden po drugim jej artykuły były wywalczane w sporze, były wykuwane pracą dnia codziennego i wreszcie doszliśmy do dnia, gdy właściwie cały zrąb norm państwowych, stanowiących tę główną państwa ustawę, był zarysowany i praktycznie w życie wcielany.

I dopiero ten moment stał się momentem dojrzałym dla aktu ustawodawczego, nadania prawnej i legalnej formy treści żywej, żyjącej już w życiu narodu i państwa.

Byłoby jednak naiwnością sądzić, że nowa Konstytucja nowego nic nie stwarza. Dzieje dzielą się na okresy. Okresy oddzielone od siebie wydarzeniami, które jak słupy graniczne dzielą okres od okresu. Takim słupem granicznym jest nowa Konstytucja. To nowe prawo musi być źródłem jeszcze głębszego przeorania życia, uzgodnienia jego różnorakich przejawów z nową formą i przepojenia ich nową treścią. Usunięcia wreszcie i ostatecznego wyplenienia dawnych złych obyczajów. Ten stary obyczaj gnieździ się jeszcze w zakamarkach życia polskiego, znajduje jeszcze teren pasożytowania. Jest jasnem, że nowa Konstytucja da naszemu państwu bardziej mocny, bardziej jednolity charakter. Napewno nie jest ona rewolucją. Jest etapem po drodze, na którą państwo w maju 1926 roku weszło, po której idzie i iść będzie dalej.

Jest rzeczą trudną wiedzieć i rozumieć, co było. Wielką sztuką jest, wymaga wielkiej przenikliwości, rozumieć to co się dzieje, co jest. Jest rzeczą dostępną genjuszom wiedzieć co będzie. Nie będę dlatego rozważał wszystkiego, co nam nowa Konstytucja w przyszłości przyniesie. Wiem jedno z całą pewnością, że jest ona czynnikiem konsolidacji i umocnienia naszego państwa. Wiem, że ochroni nas przed tem, aby grupa zacietrzewionych głupców i krzykaczy mogła osłabić czy zachwiać siłą Państwa albo narazić je mogła na niebezpieczeństwo. Że konsoliduje je i umacnia w duchu nawskroś nowoczesnym. Stwarza ramy, w których nowy człowiek, nowe polskie pokolenie, pokolenie wolne, w wolności urodzone i w wolności żyjące, znajdzie właściwą dla siebie normę prawa.

Państwo polskie zyskując nową Konstytucję staje się silniejsze, a przedewszystkiem odporniejsze zarówno wobec zewnętrznych jak i wewnętrznych trudności. Wobec niepokoju i niepewności, które cechują politykę wielu innych silniejszych i starszych organizmów państwowych, Polska jest krajem spokoju i wewnętrznej równowagi. Ten spokój i równowaga wewnętrzna zostają przez nową Konstytucję jeszcze bardziej utrwalone.

W SPRAWIE PRZYJĘCIA MANDATU RADNEGO GROMADZKIEGO

Ministerstwo spraw wewnętrznych wyjaśniło, że zgodnie z obowiązującemi przepisami niema ustawowego obowiązku przyjęcia ani sprawowania mandatu gromadzkiego.

Odmowa jednak przyjęcia lub sprawowania mandatu powinna być stwierdzona na piśmie lub wniesiona do protokułu, celem wykluczenia ewentualnych nadużyć w tym względzie. Odmowa może być skierowana pod adresem sołtysa, wójta lub wydziału powiatowego.

KU OD PLACÓW BUDOWLANYCH

Przepis art. 212 § 4 Ordynacji Podatkowej który uchyla art. 25 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22 kwietnia 1927 roku o rozbudowie miast w brzmieniu ustawy z dnia 18 marca 1933 roku postanawia zarazem, iż szczegółowe przepisy o wymiarze i ustaleniu wartości szacunkowej placów oraz jakie place należy uważać za niedostatecznie zabudowane, wyda minister skarbu w drodze rozporządzenia. Wobec powyższego Związek Izb Przemysłowo - Handlowych zwrócił się do ministerstwa skarbu z prośbą o zwolnienie od podatku od placów budowlanych tych sadów i ogrodów, położonych na terenie miast, które prowadzone są bądź w sposób przemysłowy bądź też nawet na potrzeby właścicieli, o ile istnienie tych objektów jest pożądane ze względów zdrowotnych, jako rezerwuarów świeżego powietrza. O tem, czy dany ogród lub sad prowadzony jest w sposób przemysłowy, względnie, czy istnienie jego jest wskazane z uwagi na cele zdrowotne, winna decydować specjalna komisja, złożona z przedstawicieli władz skarbowych, przedstawicieli samorządu gospodarczego, przedstawicieli zarządu miasta i właścicieli placów. Komisja ta, której skład daje niewątpliwie rękojmię objektywnej oceny każdego poszczególnego wypadku; winnaby, zdaniem Związku, być uprawniona do wydawania opinji, któreby, posiadając charakter wiążący dla władz wymiarowych — równocześnie wyłączały możliwość zwalniania od podatku sadów fikcyjnych.

Związek Izb podreślił, iż kwestja opodatkowania ogrodów i sadów staje się tembardziej aktualną, że gospodarstwa ogrodnicze stanowią w wielu miastach znaczną ilość dzięki wcieleniu w granice miast okolic podmiejskich.

MARZEC W HISTORJI POLSKIEJ.

31. III. 1831 r. — Zwycięstwo Skrzyneckiego pod Wawrem i Wielkim Dębem. Ofenzywa Dybicza zmusiła Skrzyneckiego do zaniechania kunktatorstwa i podjęcia natychmiastowej akcji według planów Prądzyńskiego. Dnia 31 marca natarł on pod Wawrem na generała Gejsmara i zadał mu stanowczą klęskę. Ścigając uchodzącego nieprzyjaciele, który zdążył połączyć się z grupą generała Rosena, przyjął drugą bitwę pod Wielkim Dębem, zakończoną również zwycięstwem. Niestety, obydwa te sukcesy nie zostały należycie wykorzystane.

Zjazd Działaczy Niepodległościowych obczyzny

Celem powołania do życia stałego komitetu, który będzie miał główne zadanie opracować *dzieje wychodźtwa polskiego w Niemczech*, oraz zarejestrować udział wychodźtwa w polskim ruchu narodowym (przed wojną) i ruchu zbrojnym, uprasza się wszystkich dawniejszych działaczy *z Berlina, Westfalji i Nadrenji, Hamburga, Bremy i td. oraz Prus Wsch.* o rychłe zgłoszenie adresów wraz z krótkim opisem działalności na obczyźnie, do tymczasowego komitetu organizacyjnego: *Bydgoszcz — Nikodem Szmelter,* restauracja, dworzec kolejowy.

Komitet urządzi w maju br. *zjazd wszystkich wspomnianych działaczy* pod protektoratem pp.: *Leona Barciszewskiego* — prezydenta miasta Bydgoszczy (dawniej w Berlinie), *Franciszka Mańkowskiego* — prezesa zarządu głównego ZZP. w Poznaniu (dawniej w Bochum) i kompozytora „Roty" *Feliksa Nowowiejskiego,* syna ziemi Warmińskiej.

Zjazd nie ma mieć charakteru partyjnego ani politycznego, przeciwnie, pragnie zjednoczyć *wszystkie odłamy społeczeństwa* grupujące się z pośród *reemigrantów z Niemiec* i uchodźców wschodniopruskich — *w celu zebrania materjałów historycznych* i przekazania ich do biura historycznego w Warszawie z następującemi postulatami: 1) zaliczyć pracę niepodległościową na obczyźnie urzędnikom do lat służby i 2) wskazać kapitule *Krzyża Niepodległości* nazwiska wybitniejszych działaczy z obczyzny.

Trzy poprzednie zjazdy: poznański, śląski, i toruński poruszyły opinję swoich dzielnic, a jedynie prace dotyczące obczyzny leżą dotąd odłogiem. Akcja rozpoczęta w Poznaniu winna być kontynuowania usilnie i z całą bezstronnością.

Pragram zjazdu i dokładne informacje dotyczące przygotowanych kwater i zniżek kolejowych do Bydgoszczy — w następnym komunikacie.

Za tymczasowy komitet organizacyjny:
Nikodem Szmelter, Michał Kosowski,
red. Stanisław Nowakowski

KUPUJ ZNACZKI F. O. M.

Dzisiejszy numer „Głosu" jest ostatnim w tym miesiącu

MAJCHRZAK STANISŁAW.

Przemówienie
wygłoszone na akademji imieninowej ku czci I Marszałka Polski w Wąbrzeźnie

Dokończenie

Dwa giganty, które świat wprawiły w zdumienie są symbolami naszej tężyzny — Gdynia i Mościce. Symbolem zaś naszej tężyzny moralnej, naszej niezłomnej woli zwycięstwa w walce z trudnościami gospodarczemi — to wspaniały sukces pożyczki narodowej. Polska posiadająca mocną armję pod wodzą Marszałka Józefa Piłsudskiego, silny, zdecydowany Rząd pod wodzą Prezydenta prof. Ignacego Mościckiego konsoliduje się wewnętrznie, mimo trudności spowodu bezrobocia, spowodowanego kryzysem wszechświatowym, dąży w sposób rozumny do usunięcia nędzy, teraz np. przez nowo uchwaloną pożyczkę inwestycyjną, by nietylko przez to wykończyć pracę budowy dróg, regulacji rzek, ale przedewszystkiem też by dać pracę i chleb codzienny tysiącom rzesz na to czekających.

W ciągu sprawowania czujnej straży u steru państwa trzeba było usunąć warcholstwo, przeorać duszę narodu, zmienić ustrój zbyt liberalny, wynikający z ducha marcowej Konstytucji. Stąd też Marszałek zainicjował reformę Konstytucji, by dać silne podwaliny państwu przez stworzenie silnego stanowiska Rządu, zapewnienie mu autorytetu, przedewszystkiem zaś ujęcie społeczeństwa w kadry karne jednej armji pracującej dla państwa. Starając się wprowadzić Polskę na właściwą drogę, chroniąc ją od rozstroju i słabości, a prowadząc do siły i potęgi. — Równocześnie zaś zapewnienie Prezydentowi państwa jako zwierzchniej władzy Rzplitej nietylko autorytetu — powagi, ale i wpływu decydującego na najważniejsze sprawy państwa.

Wynikiem tych długoletnich prac jest nowa Konstytucja obecnie przez Sejm uchwalona.

Dziś dzięki niezmordowanej pracy Marszałka i jego współpracowników mamy utartą drogę działania na przyszłość i jakkolwiek czeka nas jeszcze sporo pracy — wpatrzeni w świetlane czyny Wodza Narodu, który wykuł nam niepodległość, stajemy karnie w szeregach w służbie dla państwa, z ufnością w moc naszego ducha. Naszem zaś hasłem i dewizą niech będzie zawsze honor i ojczyzna. Niech będzie dla nas wielką ulgą, że mamy Wodza Narodu, który poza wojną nauczył nas czegoś więcej, mianowicie wiary w samych siebie, w krew i żelazo, który prócz Skarbu niepodległości dał nam skarb równie piękny i cenny. Jest nim wzór życia poświęconego w całości dobru państwa, z zaparciem siebie z ofiarnością bezprzykładną.

Jego marzeniem jest, by każdy obywatel przejął się głęboko ideą służby obywatelskiej dla wielkości i potęgi odrodzonego państwa.

Dzień 19 marca, Imieniny Marszałka Piłsudskiego, to czas, w którym powinniśmy rozpamiętywać czyny i życie Jego, by stamtąd czerpać wzór i otuchę na przyszłość.

Postać Marszałka niech będzie dla nas żywym symbolem, który nie daje spocząć nam na laurach, ale każe czuwać nadal nad całością granic.

Służyć idei Marszałka to myśleć o Polsce potężnej, mocarstwowej, to ćwiczyć ciało i ducha, by w każdej chwili oddać swe zdolności na usługi Ojczyzny.

Życie całe i czyny Jego wołają ku nam, ku miljonowym rzeszom obywateli Rzplitej: czyńcie ku dobru, pożytkowi i chwale Ojczyzny naszej. Wiara bez uczynków martwa jest. Ale i miłość bez uczynków jest tylko frazesem czczym, martwym, i obłudnym. Jeśli nasza cześć i miłość do Marszałka Józefa Piłsudskiego niema być frazesem martwym i obłudnym, idźmy za przykładem Jego żywota: Czyńmy dla Ojczyzny naszej! Czyńmy ciągle, bezustannie, każdy w zakresie swych obowiązków i najskromniejszych choćby poczynań.

Uroczystość Imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego, którą dziś obchodzimy, niech będzie momentem naszego porachunku sumienia, w którym uświadamiamy sobie, co uczyniliśmy w zakresie swych możliwości dla dobra Ojczyzny naszej, niech będzie zarazem dniem dobrym i płodnych na przyszłość postanowień, które w najskromniejszym choćby zakresie przyczynią się ku powiększeniu pożytku, chwały i potęgi Rzplitej.

Będzie to najlepsze, godne Najdostojniejszego syna Polski wiązanie imieninowe.

Gdy zaś w dniu Jego Imienin wszyscy jak Polska długa i szeroka sercem i myślą śpieszymy ku Niemu w daleką przestrzeń, śląc Marszałkowi najgorętsze życzenia, pragniemy z głębi duszy, aby Bóg użyczył Mu jak najdłużej sił i zdrowia, by Jego dłoń kierownicza mogła wydobyć z narodu jak najwięcej sił pozytywnych, twórczych, zdolnym dalej dzieło Komendanta rozwijać.

Wódz Narodu, Twórca Niepodległości, Budowniczy Państwa Polskiego, Marszałek Józef Piłsudski niech żyje!!!

USTAWA KON

I. RZECZPOSPOLITA POLSKA.

ART 1.

1) Państwo Polskie jest wspólnem dobrem wszystkich obywateli.

2) Wskrzeszone walką i ofiarą najlepszych synów, ma być przekazywane w spadku dziejowym z pokolenia w pokolenie.

3) Każde pokolenie obowiązane jest wysiłkiem własnym wzmóc siłę i powagę Państwa.

4) Za spełnienie tego obowiązku odpowiada przed potomnością swoim honorem i swojem imieniem.

ART. 2.

1) Na czele Państwa stoi Prezydent Rzeczypospolitej.

2) Na Nim spoczywa odpowiedzialność wobec Boga i historji za losy Państwa.

3) Jego obowiązkiem naczelnym jest troska o dobro Państwa, gotowość obronna i stanowisko wśród narodów świata.

4) W Jego osobie skupia się jednolita i niepodzielna władza państwowa.

ART. 3.

1) Organami Państwa pozostającemi pod zwierzchnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej, są: Rząd, Sejm, Senat, Siły Zbrojne, Sądy, Kontrola Państwowa.

2) Ich zadaniem naczelnem jest służenie Rzeczypospolitej.

ART. 4.

1) W ramach Państwa i w oparciu o nie kształtuje się życie społeczeństwa.

2) Państwo zapewnia mu swobodny rozwój, a gdy tego dobro powszechne wymaga, nadaje mu kierunek lub normuje jego warunki.

3) Państwo powoła samorząd terytorjalny i gospodarczy do udziału w wykonywaniu zadań życia zbiorowego.

ART. 5.

1) Twórczość jednostki jest dźwignią życia zbiorowego.

2) Państwo zapewnia obywatelom możność rozwoju ich wartości osobistych oraz wolność sumienia, słowa i zrzeszeń.

3) Granicą tych wolności jest dobro powszechne.

ART. 6.

Obywatele winni są Państwu wierność oraz rzetelne spełniane nakładanych przez nie obowiązków.

ART. 7.

1) Wartością wysiłku i zasług obywatela na rzecz dobra powszechnego mierzone będą jego uprawnienia do wpływania na sprawy publiczne.

2) Ani pochodzenie, ani wyznanie, ani płeć, ani narodowość nie mogą być powodem ograniczenia tych uprawnień.

ART. 8.

1) Praca jest podstawą rozwoju i potęgi Rzeczypospolitej.

2) Państwo roztacza opiekę nad pracą i sprawuje nadzór nad jej warunkami.

ART. 9.

Państwo dąży do zespolenia wszystkich obywateli w harmonijnem współdziałaniu na rzecz dobra powszechnego.

ART. 10.

1) Żadne działanie nie może stanąć w sprzeczności z celami Państwa, wyrażonemi w jego prawach.

2) W razie oporu Państwo stosuje środki przymusu.

II. PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ.

ART. 11.

Prezydent Rzeczypospolitej, jako czynnik nadrzędny w Państwie, harmonizuje działania naczelnych organów państwowych.

ART. 12.

Prezydent Rzeczypospolitej: a) mianuje według swego uznania Prezesa Rady Ministrów, a na jego wniosek mianuje Ministrów; b) zwołuje i rozwiązuje Sejm i Senat; c) zarządza otwarcie, odroczenie i zamknięcie sesji Sejmu i Senatu; d) jest Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych; e) reprezentuje Państwo nazewnątrz, przyjmuje przedstawicieli państw obcych i wysyła przedstawicieli Państwa Polskiego; f) stanowi o wojnie i pokoju; g) zawiera i ratyfikuje umowy z innemi państwami; h) obsadza urzędy państwowe, Jemu zastrzeżone.

ART. 13

1) Prezydent Rzeczypospolitej korzysta z uprawnień osobistych, stanowiących Jego prerogatywy.

2) Do prerogatyw tych należy: a) wskazywanie jednego z kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej i zarządzanie głosowania powszechnego; b) wyznaczanie na czas wojny następcy Prezydenta Rzeczypospolitej; c) mianowanie i odwoływanie Prezesa Rady Ministrów, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli; d) mianowanie i zwalnianie Naczelnego Wodza i Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych; e) powoływanie sędziów Trybunału Stanu; f) powoływanie senatorów, piastujących mandat z wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej; g) mianowanie i zwalnianie Szefa i urzędników Kancelarji Cywilnej; h) rozwiązywanie Sejmu i Senatu przed upływem kadencji; i) oddawanie członków Rządu pod sąd Trybunału Stanu; j) stosowanie prawa łaski.

ART. 14.

1) Akty urzędowe Prezydenta Rzeczypospolitej wymagają do swej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów i właściwego Ministra.

2) Akty urzędowe, wypływające z prerogatyw Prezydenta Rzeczypospolitej, nie wymagają kontrasygnaty.

ART. 15.

1) Prezydent Rzeczypospolitej za swe akty urzędowe nie jest odpowiedzialny.

2) Za czyny, niezwiązane ze sprawowaniem urzędu, Prezydent Rzeczypospolitej nie może być pociągnięty do odpowiedzialności w okresie urzędowania.

ART. 16.

1) Wybór Prezydenta Rzeczypospolitej odbywa się w sposób następujący:

2) Kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej wybiera Zgromadzenie Elektorów.

3) Ustępującemu Prezydentowi Rzeczypospolitej służy prawo wskazania innego kandydata.

4) Jeżeli ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej z tego uprawnienia skorzysta, wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej dokonają obywatele w głosowaniu powszechnem z pomiędzy dwóch kandydatów: Zgromadzenia Elektorów i ustępującego Prezydenta Rzeczypospolitej.

5) Jeżeli ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej oświadczy, że nie zamierza skorzystać z prawa wskazania kandydata, albo w ciągu siedmiu dni od dokonanego przez Zgromadzenie Elektorów wyboru nie wskaże innego kandydata i nie zarządzi głosowania powszechnego — kandydat Zgromadzenia Elektorów uznany będzie za obranego na Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 17.

1) Zgromadzenie Elektorów składa się z Marszałka Senatu, jako przewodniczącego, Marszałka Sejmu, jako jego zastępcy, z Prezesa Rady Ministrów, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych oraz z 75 elektorów, wybranych z pośród obywateli najgodniejszych w 2/3 przez Sejm i w 1/3 przez Senat.

2) Mandaty elektorów wygasają z mocy samego prawa w dniu objęcia urzędu przez nowobranego Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 18.

1) Zgromadzenie Elektorów zwołuje Prezydent Rzeczypospolitej najpóźniej na piętnasty dzień przed upływem swego urzędowania.

2) Na trzy dni przed terminem Zgromadzenia, Sejm i Senat zbiorą sią każdy zosobna, na zaproszenie swych Marszałków, celem dokonania wyboru elektorów.

3) Jeżeli Sejm i Senat są rozwiązane, a wynik wyborów do Izb Ustawodawczych w nowym składzie nie jest jeszcze ogłoszony — wyboru elektorów dokonają posłowie i senatorowie, wchodzący w skład poprzedniego Sejmu i Senatu.

ART. 19.

1) Prezydent Rzeczypospolitej składa przed objęciem urzędu przysięgę treści następującej:

Świadom odpowiedzialności wobec Boga i historji za losy Państwa, przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej Jedynemu, na urzędzie Prezydenta Rzeczypospolitej: praw zwierzchniczych Państwa bronić, jego godności strzec, ustawę konstytucyjną stosować, względem wszystkich obywateli równą kierować się sprawiedliwością, zło i niebezpieczeństwo od Państwa odwracać, a troskę o Jego dobro za naczelny poczytywać sobie obowiązek. Tak mi dopomóż Bóg i Święta Syna Jego Męka. Amen.

2) Akt złożenia przysięgi stwierdzają podpisem: nowoobrany Prezydent Rzeczypospolitej oraz osoby urzędowe, obecne przy zaprzysiężeniu.

ART. 20.

1) Okres urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej trwa lat siedem, licząc od dnia objęcia urzędu.

2) Okres ten przedłuża się o czas niezbędny do ukończenia postępowania wyborczego w przypadku, gdy dla dokonania wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej będzie zarządzone głosowanie powszechne.

ART. 21.

Jeżeli przed upływem siedmioletniego okresu urzędowania nastąpi zgon Prezydenta Rzeczypospolitej albo Prezydent zrzeknie się urzędu — Marszałek Senatu zwoła niezwłocznie Zgromadzenie Elektorów celem wskazania przez nie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej, a w razie wskazania ze swej strony innego kandydata zarządzi głosowanie powszechne.

ART. 22.

1) Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może trwale sprawować urzędu, Marszałek Senatu zwoła połączone Izby Ustawodawcze celem rozstrzygnięcia, czy urząd Prezydenta należy uznać za opróżniony.

2) Uchwała, uznająca urząd za opróżniony, zapada większością 3/5 ustawowej liczby członków Izb Połączonych.

3) W przypadku powzięcia powyższej uchwały, Marszałek Senatu zwoła niezwłocznie Zgromadzenie Elektorów.

ART. 23.

W czasie, gdy urząd Prezydenta Rzeczypospolitej jest opróżniony, funkcje Prezydenta sprawuje zastępczo Marszałek Senatu, a gdyby Senat był rozwiązany — Marszałek rozwiązanego Senatu; korzysta on wówczas ze wszystkich uprawnień z urzędem Prezydenta Rzeczypospolitej związanych.

ART. 24.

1) W razie wojny okres urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej przedłuża się do upływu trzech miesięcy od zawarcia pokoju; Prezydent Rzeczypospolitej osobnym aktem, ogłoszonym w gazecie rządowej, wyznaczy wówczas swego następcę na wypadek opróżnienia się urzędu przed zawarciem pokoju.

2) W razie objęcia przez następcę urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej, okres jego urzędowania trwa do upływu trzech miesięcy od zawarcia pokoju.

III. RZĄD.

ART. 25.

1) Rząd kieruje sprawami Państwa, niezastrzeżonemi innym organom władzy.

2) Rząd składa się z Prezesa Rady Ministrów i Ministrów.

3) Prezes Rady Ministrów reprezentuje Rząd, kieruje jego pracami oraz ustala ogólne zasady polityki państwowej.

4) Ministrowie kierują poszczególnemi działami administracji państwowej albo spełniają poruczone im zadania szczególne.

5) Organizację Rządu, a w szczególności zakres działania Prezesa Rady Ministrów, Rady Ministrów i Ministrów — określi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 26.

Ministrowie dla rozstrzygania spraw, wymagających uchwały wszystkich członków Rządu, tworzą Radę Ministrów pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów.

ART. 27.

1) Prezes Rady Ministrów, Rada Ministrów i Ministrowie mają prawo wydawać rozporządzenia celem wykonania aktów ustawodawczych i z powołaniem się na nie.

2) Rozporządzenia te nie mogą stać w sprzeczności z aktami ustawodawczemi i będą ogłaszane w Dzienniku Ustaw.

ART. 28.

Prezes Rady Ministrów i Ministrowie są odpowiedzialni politycznie przed Prezydentem Rzeczypospolitej i mogą być przez Niego w każdym czasie odwołani.

ART. 29.

1) Sejm, w wykonaniu prawa kontroli parlamentarnej nad działalnością Rządu, może zażądać ustąpienia Rządu lub Ministra.

2) Wniosek taki może być zgłoszony tylko podczas sesji zwyczajnej, a głosowanie nad nim nie może się odbyć na posiedzeniu, podczas którego został zgłoszony.

3) Jeżeli za wnioskiem wypowie się Sejm zwykłą większością głosów, a Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzech dni nie odwoła Rządu lub Ministra ani też Izb Ustawodaczych nie rozwiąże — wniosek będzie rozpatrzony przez Senat na najbliższem posiedzeniu.

4) Jeżeli Senat wypowie się za wnioskiem, uchwalonym przez Sejm, Prezydent Rzeczypospolitej odwoła Rząd lub Ministra, chyba, że rozwiąże Sejm i Senat.

ART 30.

1) Niezależnie od odpowiedzialności politycznej przed Prezydentem Rzeczypospolitej i parlamentarnej przed Sejmem, Prezes Rady Ministrów i Ministrowie ponoszą odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu za umyślne naruszenie Konstytucji lub innego aktu ustawodawczego, dokonane w związku z urzędowaniem.

2) Prawo pociągania Prezesa Rady Ministrów lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej służy Prezydentowi Rzeczypospolitej, a także Sejmowi i Senatowi w Izbach Połączonych.

3) Uchwała Izb Połączonych, oddająca Prezesa Rady Ministrów lub Ministra pod sąd Trybunału Stanu, zapada większością 3/5 głosów przy obecności conajmniej połowy ustawowej liczby członków Izb Połączonych.

IV. SEJM.

ART. 31.

1) Sejm sprawuje funkcje ustawodawcze i kontrolę nad działalnością Rządu; nadto do Sejmu należy ustalanie budżetu i nakładanie ciężarów na obywateli.

2) Kontrola nad działalnością Rządu wyraża się w prawie Sejmu: a) żądanie ustąpienia Rządu lub Ministra; b) pociągania wespół z Senatem Prezesa Rady Ministrów lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej; c) interpelowania Rządu; d) zatwierdzania corocznie zamknięć rachunków państwowych i udzielania Rządowi absolutorjum; e) udziału w wykonywaniu kontroli nad długami Państwa.

3) Funkcje rządzenia Państwem nie należą do Sejmu.

ART. 32.

1) Sejm składa się z posłów, wybranych w głosowaniu powszechnem, tajnem, równem i bezpośredniem.

2) Kadencja Sejmu trwa lat pięć, licząc od dnia zwołania.

3) Rozwiązanie Sejmu przed upływem kadencji wymaga wskazania powodu.

4) Nowe wybory zarządza Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzydziestu dni od rozwiązania Sejmu.

5) Głosowanie odbędzie się nie później, niż sześćdziesiątego dnia po zarządzeniu wyborów.

6) W głosowaniu nie biorą udziału wojskowi, należący do zmobilizowanej części wojska lub marynarki wojennej.

ART. 33.

1) Prawo wybierania ma każdy obywatel bez różnicy płci, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 24 oraz korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich.

2) Prawo wybieralności ma każdy obywatel, mający prawo wybierania, jeżeli ukończył lat 30.

3) Ordynacja wyborcza do Sejmu ustali podział Państwa na okręgi wyborcze, określi liczbę posłów, unormuje postępowanie wyborcze, tudzież oznaczy kategorje osób, pozbawionych prawa wybierania i wybieralności z braku dostatecznych przymiotów moralnych lub umysłowych.

ART. 34.

1) Sejm wybiera ze swego grona Marszałka na okres kadencji.

2) Do czasu ukonstytuowania się następnego Sejmu, Marszałek zachowuje uprawnienia, służące mu przy wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 35.

1) Sejm będzie zwołany na pierwsze posiedzenie w nowej kadencji nie później niż trzydziestego dnia po ogłoszeniu wyniku wyborów do Izb Ustawodawczych.

2) Sesja zwyczajna Sejmu będzie otwarta corocznie najpóźniej w listopadzie i nie może być zamknięta przed upływem czterech miesięcy, chyba że budżet będzie uchwalony w terminie wcześniejszym.

3) Sesja zwyczajna może być odroczona na dni trzydzieści.

4) Odroczenie na okres dłuższy lub ponowienie odroczenia wymaga zgody Sejmu.

5) Okresu przerwy, spowodowanej odroczeniem sesji, nie wlicza się do biegu terminów, przepisanych Konstytucją dla czynności Sejmu.

ART. 36.

1) Prezydent Rzeczypospolitej według swego uznania może w każdym czasie zarządzić otwarcie sesji nadzwyczajnej Sejmu, a uczyni to w ciągu dni trzydziestu na wniosek conajmniej połowy ustawowej liczby posłów.

2) Podczas sesji nadzwyczajnej przedmiotem obrad Sejmu mogą być wyłącznie sprawy, wymienione w zarządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej albo we wniosku o otwarcie takiej sesji, zgłoszonym przez posłów, oraz sprawy, których załatwienia na najbliższej sesji wymagają ustawy lub regulamin, albo które Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Rady Ministrów lub Marszałka Sejmu uzna za nagłe.

ART. 37.

Uchwały Sejmu zapadają zwykłą większością głosów przy obecności conajmniej $^1/_3$ ustawowej liczby posłów, jeżeli Konstytucja inaczej nie stanowi.

ART. 38.

1) Posiedzenia Sejmu są jawne.

2) Sejm może uchwalić tajność obrad.

3) Protokół i stenogram, wydawany z polecenia Marszałka, są wyłącznem stwierdzeniem przebiegu obrad Sejmu.

4) Nikogo nie można pociągać do odpowiedzialności za ogłaszanie i rozpowszechnianie sprawozdań z jawnych obrad Sejmu, jeżeli odtwarzają one w pełni i ściśle przebieg tych obrad.

ART. 39.

1) Posłowie składają przed objęciem mandatu ślubowanie treści następującej:

Świadom obowiązku wierności wobec Państwa Polskiego, ślubuję uroczyście i zaręczam honorem, jako poseł na Sejm Rzeczypospolitej, w pracy na rzecz dobra Państwa nie ustawać, a troskę o jego godność, zwartość i moc za pierwsze mieć sobie przykazanie.

2) Odmowa ślubowania lub ślubowanie z zastrzeżeniem równoznaczne jest z nieprzyjęciem mandatu.

ART. 40.

Posłowie otrzymują djety i mają prawo do bezpłatnego korzystania z państwowych środków komunikacji w granicach Państwa.

ART. 41.

1) Posłowie korzystają tylko z takich rękojmi nietykalności, jakich wymaga ich uczestnictwo w pracach Sejmu.

2) Za treść wygłoszonych w Sejmie przemówień lub zgłoszonych wniosków i interpelacyj oraz za niewłaściwe zachowanie się podczas obrad — posłowie odpowiadają tylko przed Sejmem.

3) Jednakże za wystąpienie sprzeczne z obowiązkiem wierności wobec Państwa Polskiego albo zawierające znamiona przestępstwa, ściganego z urzędu, — poseł może być uchwałą Sejmu albo na żądanie Marszałka Sejmu lub Ministra Sprawiedliwości oddany pod sąd Trybunału Stanu i orzeczeniem tego Trybunału pozbawiony mandatu poselskiego.

4) Za naruszenie praw osoby trzeciej podczas obrad Sejmu poseł może być pociąg-

STYTUCYJNA

gnięty do odpowiedzialności sądowej tylko za zezwoleniem Sejmu.

ART. 42.

1) Posłowie odpowiadają za działalność, nie związaną z uczestnictwem w pracach Sejmu, narówni z innymi obywatelami.

2) Jednakże karne postępowanie sądowe lub administracyjne a także postępowanie dyscyplinarne, wszczęte przeciw posłowi przed lub po uzyskaniu mandatu, należy na żądanie Sejmu zawiesić do wygaśnięcia mandatu.

3) Przedawnienie nie biegnie w czasie zawieszenia postępowania karnego lub dyscyplinarnego.

4) Poseł, zatrzymany w czasie trwania sesji nie z nakazu sądu, — będzie na żądanie Marszałka Sejmu niezwłocznie wypuszczony na wolność.

ART. 43.

1) Poseł nie może sprawować mandatu senatorskiego.

2) Ustawa oznaczy urzędy i stanowiska, których przyjęcie pociąga za sobą utratę mandatu poselskiego.

3) Posłowi nie wolno wykonywać czynności, nie dających się pogodzić ze sprawowaniem mandatu, pod skutkami określonemi w ustawie.

ART. 44.

1) Posłowi nie wolno na swoje, ani na obce imię, ani też w imieniu przedsiębiorstw, spółek lub towarzystw na zysk obliczonych, nabywać dóbr państwowych, ani uzyskiwać ich dzierżaw, podejmować się dostaw i robót rządowych, ani otrzymywać od Rządu koncesyj lub innych korzyści osobistych.

2) Za naruszenie powyższych zakazów poseł będzie na żądanie Marszałka Sejmu lub Prezesa Najwyższej Izby Kontroli oddany pod sąd Trybunału Stanu i orzeczeniem tego Trybunału pozbawiony mandatu poselskiego i korzyści osobistych, od Rządu otrzymanych.

3) Marszałek Sejmu może na podstawie uchwały Komisji Regulaminowej, powziętej większością 3/5 głosów, udzielić posłowi w poszczególnym przypadku zezwolenia na wejście z Rządem w stosunek prawny, jeżeli stosunek ten nie jest sprzeczny z dobremi obyczajami.

ART. 45.

1) Prezes Rady Ministrów, Ministrowie i delegowani przez nich urzędnicy mają prawo brać udział w posiedzeniach Sejmu oraz przemawiać poza koleją mówców.

Posłowie mogą zwracać się do Prezesa Rady Ministrów i Ministrów z interpelacjami w sprawach, dotyczących ich zakresu działania, w sposób określony regulaminem.

3) Prezes Rady Ministrów lub interpelowany Minister obowiązany jest udzielić odpowiedzi w ciągu czterdziestu pięciu dni albo podać powody, uzasadniające odmowę udzielenia wyjaśnień.

V. SENAT.

ART. 46.

1) Senat, jako druga Izba Ustawodawcza, rozpatruje budżet i projekty ustaw, uchwalone przez Sejm, oraz uczestniczy w wykonywaniu kontroli nad długami Państwa.

2) Nadto Senat narówni z Sejmem, choć bez prawa początkowania, bierze udział w rozstrzyganiu następujących spraw: a) o wniosku, żądającym ustąpienia Rządu lub Ministra; b) o ustawach, zwróconych Izbom Ustawodawczym przez Prezydenta Rzeczypospolitej do ponownego rozpatrywania; c) o zmianie Konstytucji; d) o uchylaniu zarządzeń, wprowadzających stan wyjątkowy.

ART. 47.

1) Senat składa się z senatorów, powołanych $1/3$ przez Prezydenta Rzeczypospolitej, a w $2/3$ w drodze wyborów.

2) Kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy jednocześnie z kadencją Sejmu.

3) Ordynacja wyborcza do Senatu określi liczbę senatorów oraz sposób ich powoływania tudzież oznaczy kategorję osób, którym służyć będzie prawo wybierania i wybieralności.

ART. 48.

Art. 34—45, dotyczące Sejmu, stosuje się odpowiednio do Senatu.

VI. USTAWODAWSTWO.

ART. 49.

1) Aktami ustawodawczemi są: a) ustawy, b) dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej.

2) Żaden akt ustawodawczy nie może stać w sprzeczności z Konstytucją.

ART. 50.

1) Prawo inicjatywy ustawodawczej służy Rządowi i Sejmowi.

2) Inicjatywa ustawodawcza w sprawach budżetu, kontyngentu rekruta i ratyfikacji umów międzynarodowych należy wyłącznie do Rządu.

3) Sejm nie może bez zgody Rządu uchwalić ustawy, pociągającej za sobą wydatki ze Skarbu Państwa, dla których niema pokrycia w budżecie.

ART. 51.

Zaciągnięcie pożyczki państwowej, zbycie lub obciążenie nieruchomego majątku państwowego, oszacowanego na kwotę ponad 100.000 złotych, nałożenie podatków lub opłat publicznych, ustanowienie ceł lub monopolii, ustalenie systemu monetarnego, jak również przyjęcie gwarancji finansowej przez Skarb Państwa — może nastąpić tylko na mocy aktu ustawodawczego.

ART. 52.

1) Umowy z innemi państwami: handlowe, celne, obciążające stale Skarb Państwa, zawierające zobowiązanie nałożenia nowych ciężarów na obywateli albo powodujące zmianę granic Państwa — wymagają przed ratyfikacją zgody Izb Ustawodawczych, wyrażonej w ustawie.

2) Prezydent Rzeczypospolitej w przypadkach niecierpiących zwłoki może przed ratyfikacją, na wniosek Rady Ministrów, wprowadzić tymczasowo w życie wszystkie lub niektóre postanowienia, zawarte w umowach handlowych lub celnych.

ART. 53.

1) Każdy projekt ustawy, przez Sejm uchwalony, będzie przekazany Senatowi do rozpatrzenia.

2) Uchwałę Senatu, odrzucającą projekt lub wprowadzającą w nim zmiany, uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzuci jej większością 3/5 głosów.

ART. 54.

1) Prezydent Rzeczypospolitej stwierdzi podpisem moc ustawy konstytucyjnie uchwalonej oraz zarządzi ogłoszenie w Dzienniku Ustaw.

2) Prezydent Rzeczypospolitej może w ciągu trzydziestu dni od otrzymania projektu ustawy zwrócić go Sejmowi z żądaniem ponownego rozpatrzenia, które może nastąpić nie wcześniej niż na najbliższej sesji zwyczajnej.

3) Jeżeli Izby Ustawodawcze większością ustawowej liczby posłów i senatorów uchwalą ponownie projekt bez zmian, Prezydent Rzeczypospolitej, stwierdziwszy podpisem moc ustawy, zarządzi jej ogłoszenie.

ART. 55.

1) Ustawa może upoważnić Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania dekretów w czasie i zakresie, przez nią oznaczonym; upoważnieniem tem nie może być objęta zmiana Konstytucji.

2) Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo w czasie, gdy Sejm jest rozwiązany, wydawać w razie konieczności państwowej dekrety w zakresie ustawodawstwa państwowego z wyjątkiem: a) zmiany Konstytucji, b) ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu, c) budżetu, d) nakładania podatków i ustanawiania monopoli, e) systemu monetarnego, f) zaciągania pożyczek państwowych, g) zbywania i obciążania nieruchomego majątku państwowego, oszacowanego na kwotę ponad 100.000 złotych.

3) Dekrety, oparte na przepisach artykułu niniejszego, będą wydawane na wniosek Rady Ministrów i mogą być zmieniane lub uchylane tylko aktem ustawodawczym.

ART. 56.

Dekrety, dotyczące organizacji Rządu, zwierzchnictwa Sił Zbrojnych oraz organizacji administracji rządowej, mogą być wydawane w każdym czasie, a zmieniane lub uchylane tylko przez takież dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 57.

1) Dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej mają moc ustawy i będą z powołaniem się na podstawę konstytucyjną ogłaszane w Dzienniku Ustaw.

2) Ilekroć Konstytucja lub ustawy dla unormowania poszczególnej dziedziny z zakresu ustawodawstwa wymagają ustawy, dziedzina ta może być unormowana również dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej, wydanym w warunkach, Konstytucją oznaczonych.

VII. BUDŻET.

ART. 58.

1) Ustawa ustala corocznie budżet Państwa.

2) Rząd składa Sejmowi na sesji projekt budżetu nie później niż na cztery miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego.

3) Na rozpatrzenie budżetu pozostawia się Sejmowi dziewięćdziesiąt dni od złożenia projektu przez Rząd, Senatowi — dwadzieścia dni od upływu terminu, przepisanego dla Sejmu.

4) Na rozpatrzenie zmian, zaproponowanych przez Senat, pozostawia się Sejmowi dziesięć dni od upływu terminu, przepisanego dla Senatu.

5) Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi ogłoszenie budżetu: a) w brzmieniu, nadanem mu przez Izby Ustawodawcze, jeżeli Sejm i Senat w przepisanych terminach budżet rozpatrzyły, b) w brzmieniu, nadanem mu przez Sejm, jeżeli Senat w przepisanym terminie budżetu nie rozpatrzył, c) w brzmieniu, nadanem mu przez Senat, jeżeli Sejm w przepisanym terminie budżetu lub zmian Senatu nie rozpatrzył, d) w brzmieniu projektu rządowego, jeżeli ani Sejm, ani Senat w przepisanych terminach budżetu nie rozpatrzyły.

ART. 59.

1) Wydatki, niezaprojektowane w budżecie, nie mogą być uchwalone, a zaprojektowane nie mogą być podwyższone bez zgody Rządu.

2) Rząd nie może czynić wydatków bez upoważnienia ustawowego, chyba, że zachodzi konieczność państwowa; w tym przypadku Rząd, na podstawie uchwały Rady Ministrów, dokona niezbędnego wydatku, przesyłając do Sejmu w terminie siedmiodniowym od powzięcia uchwały projekt ustawy o przyznaniu kredytów dodatkowych. Uchwała Rady Ministrów będzie jednocześnie ogłoszona w gazecie rządowej i padana do wiadomości Najwyższej Izby Kontroli.

ART. 60.

1) Państwo nie może pozostawać bez budżetu.

2) Jeżeli z powodu rozwiązania Izb Ustawodawczych budżet lub przynajmniej prowizorjum budżetowe do dnia, w którym rozpoczyna się nowy okres budżetowy, nie jest uchwalony — Rząd ma prawo pobierać dochody i czynić wydatki w granicach zeszłorocznego budżetu aż do czasu uchwalenia prowizorjum budżetowego lub budżetu, który Rząd złoży nowoobranemu Sejmowi na pierwszem posiedzeniu.

3) Zasadę powyższą stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy Sejm złożony mu projekt budżetu w całości odrzuci, z tem, że Rząd w ciągu dni siedmiu od odrzucenia prześle do Sejmu nowy projekt budżetu lub prowizorjum budżetowego i że wydatki, czynione przez Rząd według zeszłorocznego budżetu, nie mogą być wyższe w poszczególnych pozycjach od zaprojektowanych w budżecie odrzuconym.

VIII. SIŁY ZBROJNE.

ART. 61.

1) Siły Zbrojne stoją na straży bezpieczeństwa i praw zwierzchniczych Rzeczypospolitej.

2) Wszyscy obywatele są obowiązani do służby wojskowej i świadczeń na rzecz obrony Państwa.

ART. 62.

1) Prezydent Rzeczypospolitej zarządza corocznie pobór rekruta w granicach ustalonego kontyngentu.

2) Zmiana kontyngentu wymaga aktu ustawodawczego.

ART. 63.

1) Prezydent Rzeczypospolitej wydaje dekrety w zakresie zwierzchnictwa sił zbrojnych, a w szczególności określi dekretem organizację naczelnych władz wojskowych, oznaczając w nim sposób kontrasygnowania aktów, wydawanych przez siebie, jako Zwierzchnika Sił Zbrojnych.

2) Prezydent Rzeczypospolitej postanawia o użyciu sił zbrojnych do obrony Państwa.

3) W razie mianowania Naczelnego Wodza prawo dysponowania siłami zbrojnemi przechodzi na niego.

4) Za akty, związane z dowództwem, Naczelny Wódz odpowiada przed Prezydentem Rzeczypospolitej, jako Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych.

IX. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI.

ART. 64.

1) Sądy wymierzają sprawiedliwość w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

2) Przez wymiar sprawiedliwości sądy strzegą ładu prawnego w Państwie i kształtują poczucie prawne społeczeństwa.

3) Sędziowie są w sprawowaniu swego urzędu sędziowskiego niezawiśli.

4) Orzeczenia sądowe nie mogą być zmieniane ani uchylane przez inne organa władzy.

5) Sądy nie mają prawa badać ważności aktów ustawodawczych należycie ogłoszonych.

ART. 65.

1) Sędziów mianuje Prezydent Rzeczypospolitej, jeżeli ustawy inaczej nie stanowią.

2) Organizację sądów tudzież odrębne stanowisko sędziów, ich prawa i obowiązki oraz uposażenie — określą ustawy.

ART. 66.

1) Sędzia może być złożony z urzędu, zawieszony w urzędowaniu, przeniesiony na inne miejsce lub w stan spoczynku wbrew swojej woli jedynie mocą orzeczenia sądowego i tylko w przypadkach, ustawą przewidzianych.

2) Zasada ta nie dotyczy przypadku, gdy przeniesienie sędziego na inne miejsce urzędowania lub w stan spoczynku jest wywołane zmianą w organizacji sądów, postanowioną przez akt ustawodawczy.

ART. 67.

Sędzia nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego ani zatrzymany bez nakazu sądu, chyba że został schwytany na gorącym uczynku.

ART. 68.

1) Żadna ustawa nie może zamykać obywatelowi drogi sądowej dla dochodzenia krzywdy lub szkody.

2) Poręcza się wolność osobistą, nietykalność mieszkania i tajemnicę korespondencji.

3) Ustawy określą warunki, w jakich może być dokonana rewizja osobista lub domowa albo naruszona tajemnica korespondencji.

4) Nikt nie może być pozbawiony sądu, któremu z prawa podlega, ani karany za czyn, niezabroniony przez prawo przed jego popełnieniem, ani też zatrzymany bez nakazu sądu dłużej niż 48 godzin.

5) Sądy wyjątkowe są dopuszczalne tylko w przypadkach, przewidzianych w ustawie.

6) Ustawy przeprowadzą zasadę, że sprawy, w których karę orzekła władza administracyjna, będą na żądanie strony przekazane na drogę postępowania sądowego.

ART. 69.

1) Prezydent Rzeczypospolitej władny jest aktem łaski darować lub złagodzić skazanemu karę, wymierzoną orzeczeniem prawomocnem, tudzież uchylić skutki skazania.

2) Amnestja wymaga aktu ustawodawczego.

ART. 70.

1) Powołuje się: a) Sąd Najwyższy do spraw sądowych cywilnych i karnych, b) Najwyższy Trybunał Administracyjny do orzekania o legalności aktów administracyjnych, oraz c) Trybunał Kompetencyjny do rozstrzygania sporów o właściwość między sądami a innemi organami władzy.

2) Odrębną organizację sądów wojskowych, ich właściwość, tok postępowania oraz prawa i obowiązki członków tych sądów określą ustawy.

ART. 71.

1) Do orzekania w sprawach ministrów, senatorów i posłów, pociągniętych do odpowiedzialności konstytucyjnej, powołuje się Trybunał Stanu, złożony z Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, jako przewodniczącego, oraz sześciu sędziów.

2) Sędziów Trybunału Stanu i ich zastępców powołuje na okres trzyletni Prezydent Rzeczypospolitej z pośród sędziów sądów powszechnych, przedstawionych w liczbie podwójnej w połowie przez Sejm, a w połowie przez Senat, z równomiernem uwzględnieniem kandydatów każdej z Izb Ustawodawczych.

X. ADMINISTRACJA PAŃSTWOWA.

ART. 72.

1) Administracja państwowa jest służbą publiczną.

2) Administrację państwową sprawuje: a) administracja rządowa, b) samorząd terytorjalny, c) samorząd gospodarczy.

ART. 73.

1) Dla celów administracji ogólnej Państwo będzie podzielone pod względem terytorjalnym na obszary administracyjne, a mianowicie województwa, powiaty, oraz gminy miejskie i wiejskie.

2) Podział na województwa wymaga aktu ustawodawczego.

3) Gminy miejskie mogą w warunkach, oznaczonych ustawą, tworzyć powiat lub województwo grodzkie.

ART. 74.

Organizację administracji rządowej, a w szczególności zakres działania jej organów — określi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 75.

1) Stosownie do podziału Państwa na obszary administracyjne powołuje się do urzeczywistnienia zadań administracji państwowej w zakresie potrzeb miejscowych samorząd wojewódzki, powiatowy i gminny.

2) Samorządy mają prawo w zakresie, ustawą oznaczonym, wydawać dla swego obszaru normy obowiązujące pod warunkiem zatwierdzenia tych norm przez powołaną do tego władzę nadzorczą.

3) Samorządy mogą być łączone w związki dla wykonywania zadań szczególnych.

4) Ustawa może nadać związkom osobowość publiczno-prawną.

5) Nadzór nad działalnością samorządu sprawuje Rząd przez swoje organa lub przez organa samorządu wyższego stopnia.

ART. 76.

1) Dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego powołuje się samorząd gospodarczy, obejmujący izby rolnicze, przemysłowo-handlowe, rzemieślnicze, pracy, wolnych zawodów oraz inne zrzeszenia publiczno-prawne.

2) Ustawy mogą łączyć izby w związki i nadawać im osobowość publiczno-prawną.

3) Do rozważania zagadnień, dotyczących całokształtu życia gospodarczego, opinjowania o projektach ustaw gospodarczych, tudzież harmonizowania poczynań w poszczególnych gałęziach gospodarstwa narodowego — może być ustawą powołana Naczelna Izba Gospodarcza.

4) Nadzór nad działalnością samorządu gospodarczego sprawuje Rząd przez powołane do tego organa.

XI. KONTROLA PAŃSTWOWA.

ART. 77.

1) Do kontroli pod względem finansowym gospodarki Państwa oraz związków publiczno-prawnych, badania zamknięć rachunków Państwa, przedstawiania Sejmowi corocznie wniosków o absolutorjum dla Rządu — powołuje się Najwyższą Izbę Kontroli, opartą na zasadzie kolegjalności i niezawisłości członków jej kolegjum.

2) Najwyższa Izba Kontroli jest niezależna od Rządu.

3) Prezydent Rzeczypospolitej mianuje i odwołuje Prezesa Najwyższej Izby Kontroli,

(Ciąg dalszy na str. 8-mej).

a na jego wniosek i z jego kontrasygnatą mianuje i odwołuje członków jej kolegjum.

4) Prezes Najwyższej Izby Kontroli jest za sprawowanie swego urzędu odpowiedzialny według zasad, ustalonych dla odpowiedzialności ministrów.

XII. STAN ZAGROŻENIA PAŃSTWA.

ART. 78.

1) W razie zagrożenia Państwa z zewnątrz, jak również w razie rozruchów wewnętrznych lub rozległych knowań o charakterze zdrady stanu, zagrażających ustrojowi lub bezpieczeństwu Państwa, albo bezpieczeństwu obywateli — Rada Ministrów za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej zarządzi stan wyjątkowy na obszarze całego Państwa lub części zagrożonej.

2) Zarządzenie takie będzie przesłane do Sejmu w ciągu siedmiu dni od ogłoszenia.

3) Jeżeli Sejm jest rozwiązany, zarządzenie o ogłoszeniu stanu wyjątkowego będzie złożone nowoobranemu Sejmowi na pierwszem posiedzeniu.

4) Sejm może zażądać uchylenia zarządzenia.

5) Wniosek taki nie może być głosowany na posiedzeniu, podczas którego został zgłoszony.

6) Jeżeli Senat wypowie się za uchwałą Sejmu, Rząd niezwłocznie uchyli zarządzenie.

7) Ogłoszenie stanu wyjątkowego daje Rządowi prawo zawieszania na czas trwania tego stanu swobód obywatelskich oraz możność korzystania z uprawnień szczególnych, przewidzianych ustawą o stanie wyjątkowym.

ART. 79.

1) W razie konieczności użycia sił zbrojnych do obrony Państwa Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi stan wojenny na obszarze całego Państwa lub jego części.

2) Podczas trwania stanu wojennego Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo bez upoważnienia Izb Ustawodawczych wydawać dekrety w zakresie ustawodawstwa państwowego z wyjątkiem zmiany Konstytucji, przedłużyć kadencję Izb Ustawodawczych do czasu zawarcia pokoju oraz otwierać, odraczać i zamykać sesje Sejmu i Senatu w terminach, dostosowanych do potrzeb obrony Państwa, jak również powoływać do rozstrzygania spraw, wchodzących w zakres działania Izb Ustawodawczych, Sejm w zmniejszonym składzie, wyłonionym przez te Izby.

3) W czasie trwania stanu wojennego Rząd korzysta z uprawnień, przewidzianych ustawą o stanie wyjątkowym, a nadto z uprawnień szczególnych, określonych ustawą o stanie wojennym.

XIII. ZMIANA KONSTYTUCJI.

ART. 80.

1) Zmiana Konstytucji może być dokonana z inicjatywy Prezydenta Rzeczypospolitej, Rządu lub 1/4 ustawowej liczby posłów.

2) Wniosek, postawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej, może być głosowany tylko w całości i bez zmian lub ze zmianami, na które Rząd imieniem Prezydenta Rzeczypospolitej wyrazi zgodę.

3) Ustawa, zmieniająca Konstytucję z inicjatywy Prezydenta, wymaga zgodnych uchwał Sejmu i Senatu, powziętych zwykłą większością głosów; z inicjatywy zaś Rządu lub Sejmu — zgodnych uchwał, powziętych większością ustawowej liczby posłów i senatorów.

4) Prezydent Rzeczypospolitej może w ciągu trzydziestu dni od otrzymania projektu ustawy, zmieniającego Konstytucję, zwrócić go Sejmowi z żądaniem ponownego rozpatrzenia, które może nastąpić nie wcześniej niż na następnej kadencji.

5) Jeżeli Izby Ustawodawcze uchwalą ponownie projekt bez zmian, Prezydent Rzeczypospolitej stwierdziwszy podpisem moc ustawy, zarządzi jej ogłoszenie, chyba że rozwiąże Sejm i Senat.

XIV. PRZEPISY KOŃCOWE.

ART. 81.

1) Niniejsza ustawa konstytucyjna wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2) Jednocześnie uchyla się ustawę z dnia 17 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 267) wraz ze zmianami, wprowadzonemi ustawą z dnia 2 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 442) z wyjątkiem art. 99, 109 — 118 oraz 120.

3) Ustawa konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r., zawierająca statut organiczny województwa śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 497) wraz ze zmianami, wprowadzonemi ustawami z dnia 8 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 146) z dnia 30 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 449), z dnia 18 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 608) oraz z dnia 18 marca 1925 r (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 240), zachowuje swą moc z tem, że art. 44 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 497) nadaje się brzmienie:

„Zmiana niniejszej ustawy konstytucyjnej wymaga ustawy państwowej" i że uchyla się art. 2 ustawy z dnia 8 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26 poz. 146).

Tydzień propagandy Polskiego Związku Zachodniego

Dorocznym zwyczajem urządza Polski Związek Zachodni w czasie od 20 marca do 10 kwietnia br. na obszarze całej Polski akcję propagandową i zbiórkową. Pierwszym celm tej propagandy jest zapoznanie społeczeństwa polskiego z położeniem naszych rodaków w Niemczech. Następnie pragniemy zebrać chociaż najdrobniejsze ofiary na kulturalne potrzeby naszych braci, a przedewszystkiem polskiej dziatwy poza kordonem zachodnim.

Dziesięć tysięcy polskich dzieci przybędzie w lecie z Niemiec do Polski na kolonje, by wśród polskiej atmosfery zaczerpnąć ducha polskiego. Celem umożliwienia młodzieży pobytu na ziemiach polskich zwracamy się do Szanownego Obywatelstwa miasta i powiatu z serdeczną i gorącą prośbą o poparcie akcji przez składanie najmniejszych chociaż ofiar w urzędach i instytucjach prywatnych.

Honorowy Komitet Obywatelski:

Z. Kalkstein — Starosta Powiatowy; K. Balcerski — adwokat; J. Bulanda — dyrektor gimnazjum; J. Cieszyński — Naczelnik Sądu Grodzkiego; Cwinarowicz — wicestarosta; St. Kaucz — kierownik szkoły powszechnej żeńskiej; J. Kurzyński — prezes Tow. śpiewu „Lutni"; J. Nałęcz — kierownik szkoły powszechnej męskiej; Dr E. Podlaszewski — lekarz; L. Schwarz — burmistrz; B. Szczuka — wydawca „Głosu Wąbrzeskiego"; Ks. B. Szymański — administrator

Zarząd Polskiego Związku Zachodniego:

Ks. J. Brejski — prezes; J. Wilamowski, pow. lek. wet. — wiceprezes; M. Specht — sekretarz; W. Milanowski — skarbnik; K. Wietrzyński — Ad. Szczuka — czł. zarządu.

Z PROCESU KŁAJPEDZKIEGO

R y g a. „Rits" donosi z Kowna, że 4 hitlerowców, skazanych na śmierć w procesie kłajpedzkim mimo namowy obrońców nie zgodziło się podpisać prośby o łaskę do prezyrenta republiki litewskiej.

ZACIĄG OCHOTNICZY W ROKU 1935.

Na podstawie art. 70 i 71 ustawy o pow. obow. wojsk. oraz § 313 ust. i rozp. wykon. (Dz. U. R. P. Nr. 83/34 poz. 757) ogłasza Min. Spraw Wojskowych zaciąg ochotniczy do czynnej służby wojskowej.

Do czynnej sł. wojsk. w wojsku i marynarce wojennej w charakterze ochotników mogą zgłaszać się w roku 1935 mężczyźni urodzeni w latach 1915, 1916 i 1917.

Podanie o przyjęcie do wojska i marynarki wojennej w charakterze ochotników, mają być składane do właściwej P. K. U. do **dnia 1 maja br.**

Podania o przyjęcie do służby ochotniczej junaków p. w. broni panc., urodzonych w latach 1915, 1916 i 1917, którzy w br. obóz p. w. broni panc. ukończą, mogą być przez pow. komendantów uzup. przyjmowane po dniu 1 maja rb. o ile wniesione będą w takim terminie, by kandydaci mogli być przedstawieni dodatkowej kom. pob. przed 1 października rb.

Kandydaci na ochotników, którzy po dn. 1 maja kończą średnie zakłady naukowe i uzyskują warunki do skróconej czynnej służby wojskowej na podstawie art. 51 ust. 1 i 2 ustawy, mogą wnosić podania o przyjęcie na ochotników najpóźniej do dnia 1 lipca rb.

Jest to ostateczny termin przyjmowania podań od ochotników z cenzusem.

W myśl okólnika Min. Skarbu D. V. 7459/5/34 z dnia 10 kwietnia 1934 dokumenty, potrzebne do podania o przyjęcie na ochotnika, mają być przez odnośne władze i urzędy wydawane bez pobrania opłaty stemplowej. Dotyczy to poświadczeń obywatelstwa polskiego, metryk urodzenia oraz świadectw nienagannego prowadzenia się, zalegalizowanych przez powiatowe władze administracji ogólnej. Celem uzyskania tych dokumentów bez opłaty stemplowej należy do urzędu lub władzy, uprawnionej do wydania danego dokumentu, wnieść najpóźniej do końca czerwca rb. podanie, wyszczególniając dokładnie nazwisko, imię, rok urodzenia i miejsce zamieszkania oraz oświadczając, że dokument jest potrzebny dla uzyskania przyjęcia do ochotniczej służby wojskowej. Podanie to jest również wolne od opłaty stemplowej. Zezwolenie ojca lub prawnego opiekuna na wstąpienie do wojska, o ile zostaje spisane w zarządzie gminy, nie podlega opłacie stemplowej, o ile natomiast zostaje sporządzone (uwierzytelnione) przez notarjusza — podlega opłacie stemplowej w wysokości 5 zł.

Zachęca się młodzież do jaknajliczniejszego zgłaszania się do wojska i marynarki wojennej w charakterze ochotników.

Szczegółowe warunki przyjęcia kandydatów do poszczególnych rodzajów broni są do wglądu w Starostwie pokój Nr. 16.

Dwudniowe obrady Polskiego Związku Wydawców Dzienników i Czasopism

W dniach 21 i 22 marca rb. obradowała w Warszawie Rada Polskiego Związku Wydawców Dzienników i Czasopism pod przewodnictwem Wiceprezesa Rady p. Zygmunta Pierackiego. W obradach wzięli udział liczni przedstawiciele wydawnictw stołecznych oraz kilkunastu przedstawicieli wszystkich najważniejszych ośrodków prowincjonalnych.

Ranne posiedzenie pierwszego dnia obrad Rady całkowicie poświęcone zostało projektowi uporządkowania rynku ogłoszeniowego w Polsce, opracowanemu przez Prezydjum i Zarząd Główny Związku. W obszernej dyskusji szczegółowo omówiono sytuację ogłoszeniową w Polsce, oraz główne wytyczne powyższego projektu; w dyskusji tej podkreślano z naciskiem konieczność jak najrychlejszego stworzenia ośrodka regulującego, w sposób zgodny z interesami całej prasy, stosunki ogłoszeniowe. W wyniku obrad Rada jednogłośnie przyjęła przedłożony jej projekt „Przepisów ogłoszeniowych i zasad działania Komisji Ogłoszeniowej przy Polskim Związku Wydawców w zakresie uporządkowania rynku ogłoszeniowego".

W posiedzeniu popołudniowem poświęconem sprawie obsługi prasy przez pocztę wzięli udział, poza członkami Rady przedstawiciele Ministerstwa Poczt i Telegrafów w osobach pp. naczelnika Walentego Forysia z Departamentu Pocztowego, radcy Jana Wasilewskiego z Gabinetu Ministra oraz radcy Otto Diema i Stanisława Pałki z wydziału pocztowego. P. naczelnik Foryś zreferował obszernie zebranym projekty Ministerstwa Poczt, dotyczące nowych przepisów o nadawaniu, przesyłaniu i sprzedaży pism przez pocztę oraz przepisów o przekazach rozrachunkowych. Nad projektami temi Rada przeprowadziła szczegółową dyskusję, wyjaśniając stanowisko i postulaty prasy w sprawie obsługi prasy przez pocztę.

W drugim dniu obrad Rada wysłuchała referatu dyrektora Związku obrazującego wyniki prac władz Związku nad usprawnieniem kolportażu, w szczególności zaś wyniki porozumienia z Tow. „Ruch"; następnie wicedyrektor Związku zreferował zebranym wyniki ankiety w sprawie placówek kolportażowych w Polsce, przeprowadzonej przez biuro Związku.

Następnie dyrektor Związku, składając sprawozdanie z prac Zarządu Głównego i dyrekcji Związku, zreferował sprawy następujące: akcję Związku Wydawców na terenie międzynarodowych organizacyj prasowych, sprawę obniżenia kosztów przewozu koleją papierów, surowców i półfabrykatów papierniczych, sprawę cen papierów, sprawę ogólnopolskiej umowy zbiorowej z pracownikami drukarskimi oraz sprawę propagandy czytelnictwa. Skolei wicedyrektor Związku omówił sprawę obsługi prasy przez P. K. O. oraz sprawę udziału prasy w Targach Poznańskich.

We wszystkich tych sprawach toczyła się ożywiona dyskusja przy udziale wszystkich obecnych; w wyniku tej dyskusji Rada powzięła szereg zasadniczych uchwał i decyzyj w formie dyrektyw dla Zarządu Głównego i dyrekcji Związku.

Po zreferowaniu przez dyrektora Związku sprawozdania finansowego za rok 1934 i bilansu na dzień 31 grudnia 1934 r. oraz preliminarza na rok 1935 Rada zatwierdziła sprawozdanie i preliminarz.

Zakończyło obrady przyjęcie nowych członków oraz załatwienie innych spraw organizacyjnych.

KRADZIEŻE

Ś w i e c i e. W Korytowie dwóch niewykrytych osobników wtargnęło przez wybite okno w nocy do mieszkania rolnika Rejznera Alberta a zastawszy śpiącego w łóżku, zaczęli go dusić za gardło i oddali 2 strzały z rewolweru, z tkórych jeden ugodził Rejznera w brzuch. Po oddaniu strzałów sprawcy zbiegli przez okno, niczego nie zabierając.

C h o j n i c e. W Odrach nieujęty sprawca ukrył się w miejscowym kościele i w nocy rozbił dłutem skarbonkę, z której zabrał 5 zł. gotówki, poczem wydostał się z kościoła przez dach przy pomocy linki od dzwonu.

UWAGA OBYWATELE WOLNEGO MIASTA GDANSKA.

Jak się dowiadujemy, Polski Komitet Wyborczy w Gdansku na ostatniem posiedzeniu postanowił celem umożliwienia przyjazdu na wybory do Gdańska wszystkim obywatelom, mieszkającym stale w Polsce wypłacić djety w gotówce, a mianowicie: rejon Gdynia-Tczew 2 zł; Tczew, Bydgoszcz, Poznań 5 zł; rejony dalsze 8 złotych.

RYBAK KASZUBSKI ZDOBYWA KORONĘ BAŁTYKU.

WIECZÓR FELIKSA NOWOWIEJSKIEGO W ETERZE.

(C. P. C.) Państwowa Nagroda Muzyczna, przyznana tego roku Feliksowi Nowowiejskiemu jest jeszcze jednem bardzo zaszczytnem wyróżnieniem wśród wielu innych, przyznanych zarówno przez Polskę, jak i zagranicę, temu wybitnemu polskiemu kompozytorowi. Nagroda kompozytorska w Chicago, nagroda Beethovena i Paderewskiego, dwie nagrody im. Meyerbeera w Berlinie — oto kilka głównych liści wieńca laurowego Nowowiejskiego. Uznany i ceniony zagranicą posiada jednak Nowowiejski dla Polski znaczenie szczególne. Element narodowy, który góruje u niego ponad wszystkiem innem, sprawia, że twórczość jego jest dla polskiego społeczeństwa ważniejsza, niż dla społeczeństw obcych, tembardziej, że pochodzi on z czasów, kiedy podtrzymywanie ducha narodowego było tak bardzo pożądane, z czasów zaborczych.

Przebija się on w pieśniach, w operach, szczególnie zaś w utworach złączonych w jakikolwiek sposób z morzem. Takim hymnem na cześć morza polskiego, jest opera pt. „Legenda Bałtyku", wystawiona poraz pierwszy w roku 1924-tym w Poznaniu. Tą legendą Bałtyku jest zatopione w falach morskich miasto starosłowiańskie Winetu wraz z cudowną „koroną Bałtyku", symbolem władzy nad morzem. Odważny rybak kaszubski koronę zdobywa i oddaje ją, a tem samem władzę nad Bałtykiem swemu szczepowi. Wśród tego snuje się misterna sieć spraw uczuciowych, miłosnych i postać królewny z zaklętego pod wodą pałacu. Podczas gdy u Wagnera bohaterski Zygfryd zdobywa złoto Renu, tak u Nowowiejskiego zdobywa koronę Bałtyku — prosty rybak kaszubski. Wyzwolenie pochodzi tu od... ludu. Akt drugi oraz pantominę z tej opery będą mieli okazję radjosłuchacze warszawskiej rozgłośni poznać w audycji, nadanej w dniu 31 marca o godz. 20. Obok „Legendy Bałtyku" usłyszą radjosłuchacze w tej samej audycji szereg aryj z opery komicznej „Kaszuby", dzieła opartego na znakomitem i głębokiem znawstwie barwnego i zupełnie w swoim rodzaju odrębnego folkloru kaszubskiego.

ZA OSZUSTWA — 3 LATA WIĘZIENIA

L w ó w. Po 3-dniowej rozprawie sąd apelacyjny we Lwowie wydał wyrok, zatwierdzający wyrok sądu okręgowy, skazujący właściciela dóbr Brody Rudrofa na 3 lata więzienia za oszustwa na szkodę B. G. K. i sprzeniewierzenia na szkodę pozostałych wspólników spółki Brody. Druga część wyroku, wymierzającego grzywnę w sumie 100.000 zł. została zniesiona.

DUNIKOWSKI WYRABIA ZŁOTO W NOWYM LOKALU

P a r y ż. „Paris Soir" donosi z San Remo, że w dniu dzisiejszym inż. Dunikowski przeniósł swoje laboratorjum do nowego lokalu, w którym w ciągu miesiąca zamierza rozpocząć prawidłową eksploatację swojego wynalazku. Inż. Dunikowski zapowiedział, iż jest zdecydowany wyprodukować złota na sumę 75 miljonów franków. W nowo wynajętym lokalu zorganizował on biuro zamówień na złoto, które zamierza sprzedawać po 11 franków za gram, podczas gdy oficjalnie cena czystego złota wynosi 17 franków za gram.

Najście na dom — przyczyną śmiertelnego wypadku

W środę około godziny 13,30 zawiadomił Fryderyk Hagedorn z Dębowejłąki, posterunek PP. że robotnicy naszli jego dom, powybijali szyby w oknach i że on postrzelił jednego robotnika.

* * *

Natychmiast ruszył na miejsce wypadku komendant posterunku w towarzystwie posterunkowego. Po przybyciu do Dębowejłąki, — stwierdzili, że w domu mieszkalnym od frontu powybijane są kamieniami wszystkie szyby, od strony wjazdowej w podwórzu wybito również szyby w jednym oknie, a w drzwiach prowadzących do kuchni wyłamana była deska.

W mieszkaniu Hagedorna na łóżku leżał postrzelony z dubeltówki w lewy bok — robotnik Król Leon.

CO BYŁO POWODEM ZAJŚCIA?

Dnia 1 lutego Hagedorn przyjął robotnika Króla Leona jako dojarza. Król sprowadził się do robotniczego domu Hagedorna ze swoją rodziną.

Z pracy Króla — Hagedorn nie był zadowolony, gdyż podejrzewał, że wskutek jego niedbalstwa padła jedna krowa. Krytycznego dnia Król zgłosił się u pracodawcy jako chory, jednakże w porze obiadowej, Hagedorn widząc, że Król chodzi koło swego mieszkania, zawołał go do siebie i zapytał się — czy krowy są wydojone. Król odpowiedział, że jest chory a żona nie jest zobowiązana krów doić. Hagedorn wezwał więc Króla do kuchni, gdzie zażądał podpisania dokumentu, stwierdzającego, że Król jest zwolniony z pracy — i opróżni zajmowane mieszkanie. Papieru tego Król jednakże nie podpisał i w wyniku tego wywiązała się kłótnia. Hagedorn wyprosił Króla z kuchni. Król skoczył po leżącą wycieraczkę od obuwia i zamierzył się na Hagedorna, który będąc silniejszy — Króla mocno poturbował. Widząc, że Hagedorn jest silniejszy — udał się Król do swego mieszkania i wezwał żonę i brata Bronisława, by mu byli pomocni w pobiciu Hagedorna.

Król wziął łopatę, żona Tekla siekierę, a brat Bronisław kij, i tak uzbrojeni ruszyli do Hagedorna. Kamieniami powybijali szyby, poczem przemocą otworzyli zamkniętą bramę i wtargnęli na podwórze. Wybili i tu szyby. W chwili, kiedy zaczęli rozbijać drzwi do kuchni, wziął Hagedorn z korytarza dubeltówkę swego ojca i wyszedł na podwórze. Wezwania Hagedorna — by Król opuścił podwórze, nie znalazły u napastników posłuchu. Leon Król z łopatą zbliżył się do Hagedorna na odległość 3 metrów i wówczas Hagedorn strzelił z dubeltówki.

Król padł, i żona z jednym robotnikiem zaniosła rannego męża do domu. Hagedorn natychmiast wezwał p. Dr Podlaszewskiego, który rannego polecił odstawić do szpitala.

* * *

Taki był mniejwięcej przebieg zajścia w wyniku którego — Król w stanie groźnym leży w szpitalu — a Hagedorn Fryderyk osadzony został w areszcie śledczym.

*

Leon Król zmarł w szpitalu w czwartek o godzinie 16-tej.

KRONIKA

Kalendarzyk

Data	Miesiąc	Dzień	Św. katolic.	Słońce wschód	Słońce zachód
29	Marzec	P.	Eustazego	5,21	18,02
30	„	S	Kwiryna	5,18	18,03
31	„	N.	Balbiny	5,15	18,06

NA DOŻYWIANIE

biednych dzieci miasta Wąbrzeźna ofiarował p. Fritz Trzcianek 20 ctr. kartofli i 4 ctr. pszenicy. Szlachetnemu ofiarodawcy serdeczne „Bóg zapłać“. Prosimy o dalsze datki.

ZA ZARZĄD

H. Sigurska, skarbniczka *J. Nałęcz, prezes*

TEKST KONSTYTUCJI

uchwalonej w nocy z 23 na 24 bm. znajdą nasi Szan. Czytelnicy na str. 4 i 5 dzisiejszego „Głosu“ — Jednocześnie przypominamy że numer dzisiejszy jest ostatni, jaki ukazuje się w mies. marcu. Kto zatem nie odnowił jeszcze prenumeraty na nowy kwartał wzgl. miesiąc kwiecień — niechaj to natychmiast uczyni. — Również prosimy o jednanie nam abonentów wśród znajomych, gdyż w miarę wzrostu abonentów, rozszerzać będziemy łamy naszej gazety. —

WALNY ZJAZD DELEGATÓW PLACÓWEK POWST. I WOJAKÓW O. K. VIII.

z terenu powiatu wąbrzeskiego obradować będzie w niedzielę w Wąbrzeźnie. Program Zjazdu przewiduje o godzinie 8,30 nabożeństwo w kościele parafjalnym, a o godzinie 10-tej nastąpi otwarcie Zjazdu w sali kina „Słońce“. — Na Zjazd przybędą delegaci poszczególnych placówek oraz Zarząd Główny z prezesem p. Zgrzebniokiem na czele.

„ROLNIK“

Spowodu przeciążenia pracą w Sekretarjacie TRP. — nie mogliśmy wydać w tym tygodniu dodatku „Rolnik“.

ZEBRANIE RADY MIEJSKIEJ

odbyło się w środę 27 bm. Ze względu na brak miejsca — szczegółowe sprawozdanie podamy w numerze poniedziałkowym.

MARZEC — FIGLARZEC

Jak zwodną jest rzeczą ufać przepowiedniom przysłów ludowych, przekonaliśmy się w ostatnim czasie. Na dzień bowiem 40 męczenników wróżono: „40 męczenników jakich, będzie 40 dni takich“. W dniu tym (10. III.) mieliśmy naprawdę piękną pogodę, cieszyliśmy się więc z mających następować kolejno 40 dni pięknych i ciepłych. — Lecz jakże się rozczarowaliśmy, kiedy po paru zaledwie dniach temperatura się ochłodziła, darząc nas naprzemian błyskiem słońca i potokami deszczu i obfitemi płatami śniegu. — Mimo iż temperatura dzienna waha się ok. 11 stopni C. powyżej zera, zimno przejmuje nas do szpiku kości.

ZNACZNIEJSZA KRADZIEŻ

W nocy z 27 na 28 marca dokonano kradzieży na szkodę Cudkiewicza Gersona, ul. Chełmińska 9. Sprawcy po przejściu 2 i pół metrowej bramy, dostali się na podwórze. Tu wyrżnęli w okiennicy dziurę, wyjęli szybę i przez okno dostali się do magazynów i składu bławatnego.

Jak stwierdzono sprawcy zabrali: 12 ubrań dziecięcych, 21 ubrań męskich, 8 płaszczy gabardynowych, 120 metrów towaru półwełnianego, 2 pudła koszul wierzchnich, 400 metrów płótna pościelowego, inlet rożowy, skarpetki męskie, koszule damskie, spodnie męskie manszestrowe — łącznej wartości około 2000,— zł.

Na miejscu kradzieży zostawili złodzieje żelazny łom. — Jak się dowiadujemy wyznaczono nagrodę w wysokości 100,— zł. za udzielenie pomocy w ujęciu sprawców kradzieży.

POSTERUNKOWY MELDUJE:

Na szosie Wąbrzeźno — Łabędź dokonano kradzieży podpory słupa telefonicznego. — P. Kozłowskiemu Władysławowi z Czystochleba skradziono za pomocą włamania świnię wagi 50 funtów. P. Ottowi Konradowi z Piwnic skradziono drób wartości 66,— zł. P. Buchholsowi Andreasowi z Jaworza skradziono kożuch, wartości 30,— zł. Za opilstwo osadzono w areszcie Kijewskiego Władysława z Wąbrzeźna. —

KTO TO JEST SZOPEN?

Pytanie to zdawałoby się na pierwszy rzut oka naiwne, wprost nieprzyzwoite. A jednak co my nagół wiemy o Szopenie? Że żył niedawno, że był kompozytorem, że jego utwory grają na fortepianie i jeszcze garść powierzchownych wiadomości. A przecież był on jednym z największych genjuszów, jakich wydała ziemia polska, jednym z najpiękniejszych i najbardziej świetlanych duchów, największym muzykiem polskim, jednym z największych muzyków całego świata. Niema kulturalnego kraju, w którym nie uznawano wielkości Szopena i nie podziwiano jego niezrównanej muzyki. Czem on jest dla Polski, ile chwały jej przysporzył, jaką sławą opromienił jej imię, to da się określić w paru zdaniach. W lutym br. przypadała 125-ta rocznica jego urodzin, co dało sposobność w wielu miejscowościach kraju do urządzenia wspaniałych manifestacyj na cześć genjalnego kompozytora. W najbliższych dniach odbędzie się również w Wąbrzeźnie koncert poświęcony jego utworom i poprzedzony przedmową wyjaśniającą wielkość Szopena oraz elementy jego twórczości. Przypuszczamy, że nie zabraknie na nim nikogo z tych, którym drogą jest kultura polska.

PIĘKNY ROMANS

przewinie się przed oczyma widzów na ekranie kina „Słońce“ podczas seansów w piątek, sobotę i niedzielę. Wyświetlany jest film *„Jej wysokość całuje“*. Film ten pełen humoru o melodyjnych przebojach, przyjęty został przez krytykę prasową i widzów b. życzliwi. W niedzielę, ze względu na Zjazd Powstańców i Wojaków O. K. VIII. — I seans o godzinie 6-tej — II-gi o godzinie 8,15.

„KRWIĄ KAPŁAŃSKĄ“

zroszony był rok 1555, — rok zmagań krwawych z herezją Luthra, która w swym pochodzie ogarniała wszystkie miasta pomorskie. — Na tle dziejów Chojnic osnuta jest piękna sztuka teatralna pod powyższym tytułem. Piękną tą i bardzo obfitą w wzruszające momenty sztukę wystawia na tutejszej scenie (hotel „Dwór Wąbrzeski“) wąbrzeski Oddział Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej (KSM) w niedzielę, dnia 7 kwietnia br.

OTWARCIE SEZONU PIŁKARSKIEGO W TUT. K. S. „POGOŃ“.

Dnia 31 marca 1935 r. (niedziela) klub sportowy „Pogoń“ sekcja piłki nożnej, urządza otwarcie sezonu piłkarskiego połączone z zawodami z pozamiejscową drużyną „Brodniczakną“ z Brodnicy na stadjonie PW. i WF. o godzinie 2-giej po południu.

Mecz ten budzi ogromne zainteresowanie gdyż K. S. „Pogoń“ jest mistrzem Wąbrzeźna na rok 1934/35. Mamy nadzieję iż. tut. społeczeństwo poprze tą imprezę i z pewnością pospieszy na tak ciekawy a zarazem pierwszy mecz piłki nożnej w tym sezonie.

A więc wszyscy sympatycy sportu piłkarskiego niech pospieszą w niedzielę o godzinie 2-giej na boisko PW i WF na mecz.

Z POWIATU

ZEBRANIE KÓŁKA ROLNICZEGO.

CZYSTOCHLEB. Zebranie Kółka Rolniczego odbędzie się dnia 31. marca br. o godzinie 15-tej w szkole.

KÓŁKO ROLNICZE.

ZIELEŃ. Zebranie miesięczne Kółka Rolniczego odbędzie się w niedzielę dnia 31 bm. o godzinie 4-tej po południu w lokalu obierży.

ZARZĄD

KRADZIEŻ.

JARANTOWICE. Ostatniej nocy na szkodę p. Kieszkowskiego Anastazego dokonano kradzieży tytoniu papierosów, cukru i innych rzeczy — wartości 150,— zł. Policja po kilku godzinach zdołała przychwycić sprawców którzy osadzeni zostali w aresztach.

OBCHÓD KU CZCI IMIENIN I-go MARSZAŁKA POLSKI JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

ORZECHÓWKO W niedzielę dnia 24-go marca br. odbyła się na sali p. Jachowskiego akademja ku uczczeniu imienin Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego, zorganizowana przez miejscową szkołę.

Na akademję złożyły się pieśni, deklamacje, inscenizacje oraz 2 sztuczki p. t. 1) „Który lepszy“, 2) „Wódz“ obrazek z życia szkolnego Pana Marszałka. Całość wypadła doskonale — ale bo też i ludność tut. miejscowości dopisała. Na sali zgromadziło się około 300 osób — wśród których zauważyliśmy p. Wojciechowskiego Wiktora, p. Muchę, p. Kłobukowskiego i innych. Publiczność złożyła 10 zł. i 46 groszy, jako dar na cele Towarzystwa Budowy Szkół Powszechnych. Widać z tego, że myśl państwowa coraz więcej przenika ludność tutejszej miejscowości, która coraz chętniej zaczyna garnąć się na uroczystości państwowe oraz związane z uczczeniem bohaterów narodowych. *Obserwator*

W DNIU IMIENIN MARSZAŁKA.

MAŁE RADOWISKA. Z okazji imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego odbył się w szkole poranek, w któktórym brały udział wszystkie dzieci szkolne, a wieczorem odbyła się akademja dla starszych. Na całość uroczystości składały się pieśni, odśpiewane przez chór szkolny, liczne powinszowania, które dziatwa z rozpromienionem obliczem słała przed portretem Solenizanta. Kilkoro dzieci zainscenizowało bajkę pod tyt „Prawda bajka“, której głównym bohaterem był mały Ziuk. Kierownik szkoły p. Gierszewski zilustrował działalność Marszałka od zarania jego życia. W dowód uznania nieśmiertelnych zasług Wielkiego Budowniczego naszego Państwa. Publiczność nagrodziła mówcę hucznemi oklaskami i wznosiła okrzyki na cześć Marszałka. Dziatwa szkolna w strojach narodowych wykonała „mazura“ i „krakowiaka“. Uroczystość zakończono odśpiewaniem Hymnu Państwowego.

Kowalewo

PODZIĘKOWANIE

Niniejszem składam serdeczne, staropolskie „Bóg zapłać“ — niżej wymienionym P. T. Ofiarodawcom, którzy na ręce p. Alfonsa Steina, kierownika „Hurtu Lubickiego“ w Kowalewie, złożyli następujące ilości zboża na rzecz biednych dzieci szkolnych tutejszej szkoły:

1) Pani Pułkownikowa Iwanowska — Piatkowo — 5 ctr. grochu;

2) Pani Helena Staszewicz — Elzanowo — 2 ctr. pszenicy;

3) Pan Wacław Ziętak — Zapluskowęsy — 1 ctr. żyta;

4) Pan Stein A. — Kowalewo 1,20 ctr. pszenicy.

Osobno dziękuję p. Alfonsowi Steinowi za zorganizowanie zbiórki, oraz dokonanie wymiany zboża na pieczywo, którem obdarzono dziatwę tutejszej szkoły w dniu Imienin Wodza Narodu, Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Kowalewo, dnia 26 marca 1935 r.

(—) Gierszewski, kierownik szkoły.

KTO ZNALAZŁ?

PLUSKOWĘSY. Dnia 19 marca w godzinach wieczornych stangret p. Stencla z Pluskowęs zagubił derkę, która wypadła z powózki na przestrzeni Hotel Poznański — Rzeźnia Miejska w Kowalewie. Derka była koloru złoty włos. Znalazcę tej derki uprasza się o oddanie na Post. Policji Państw. w Kowalewie lub u p. Stenclowej w majętności Pluskowęsy za odpowiedniem wynagrodzeniem.

Golub

OBCHÓD IMIENIN I. MARSZAŁKA POLSKI

DOBRZYŃ n. Dr. Komitet obchodu Imienin I-go Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, został zorganizowany z inicjatywy Oddziału Związku Strzeleckiego. w świetlicy strzel. w Dobrzyniu n.Drw., w skład którego weszli jako przewodniczący — Prezes Zw. S. burmistrz w Dobrzyniu n. Drw. Andrzejczyk Henryk, jako członkowie pp. Podolski, Krzyżanowski, Górzyński, Kępiński, Becmer, Cwajgiel, Gumińska, Drabczyński, Chyliński i Goryński. Przy ognisku w dniu 18. bm. odbyło się przemówienie burmistrza p. Andrzejczyka Henryka, przy udziale ok. 1000 osób. W krótkich słowach p. burmistrz zobrazował znaczenie święta i uroczystości, jakie obchodzi cała Polska w dniu 19 marca.

W dniu 19 marca o godz. 8,30 odbyło się nabożeństwo w miejscowym kościele. — Po nabożeństwie odbył się pochód, w którym wzięli udział: Rada Miejska, Magistrat, Związek Strzelecki, Związek Rezerwistów, Straż Pożarna, harcerze, szkoła powszechna i tłumy publiczności. W czasie nabożeństwa i pochodu sklepy były pozamykane do godz. 10-ej. Wieczorem odbyła się piękna akademja ku czci I Marszałka Polski, przy

udziale ok. 800 osób. Akademja trwała około 4 godz. W czasie zebrania Komitetu Obchodu Imienin w dniu 15 marca br., które odbyło się w świetlicy strzeleckiej, postanowiono zorganizować w mieście Dobrzyniu n. Drw. 10-dniowy kurs strzelecki na I stopień PW., który rozpoczął się w przeddzień Imienin I Marszałka Polski.

Kącik radjowy

Sobota, dnia 30 marca

WARSZAWA

6,30 Audycja poranna. — 8,00 Audycja dla szkół. 12,05 Koncert salonowy. 12,50 Chwilka dla kobiet. — 12,55 Dziennik południowy. 13,00 Utwory na viola da gambam. 13,25 Wieniec pieśni śląskich. 13,45 Nasz handel morski. 14,45 Utwory charakterystyczne. 15,30 Recytacje prozy. 15,45 Koncert popularny. 16,30 Skrzynka techniczna. 16,45 Pieśni w wyk. St. Znicza. 17,00 Miasta i miasteczka: Brzeżany, miasto nad stawem. 17,10 Najnowsze nagrania na płytach. 17,50 Pogadanka Brunona Winawera. 18,00 Teatr Wyobraźni nadaje dla dzieci słuchowisko. 18,30 Przegląd wydawnictw. 18,45 Muzyka salonowa. 19,15 Wiadomości rolnicze. 19,25 Wiadomości sportowe lokalne. 19,30 Wiadomości sportowe ogólnopolskie. 19,35 Utwory na skrzypce w wyk. Jerzego Stefana (Tr. z Torunia). 19,50 Feljeton aktualny. 20,00 Micro-Music-Exentric (audycja amerykańska ze Lwowa). 20,45 Dziennik wieczorny. 20,55 Jak pracujemy i żyjemy w Polsce. 21,00 Koncert symfoniczny. 22,15 W 110-tą rocznicę urodzin Maurycego Jokay'a (szkic literacki). 22,30 Kukułka Wileńska. 23,05 Muzyka salonowa.

TORUŃ

JAK WARSZAWA — Z WYJĄTKIEM:

7,45 Odczytanie programu na dzień bieżący. — 7,50 Wskazówki praktyczne. — 13,35 Przegląd giełdowy. 18,30 Przegląd wydawnictw pomorskich — omówi dyr. Z. Mocarski. 18,40 Życie kulturalne, artystyczne i naukowe na Pomorzu. 18,45 Muzyka salonowa: 1. Schubert: Moment musical. 2. Moszkowski: Serenada. 3. Dreyer: Chińskie baśnie. 4. Profes: Wesele na Jawie. 5. Lehar: Na wieki jestem twój. 6. Lehar: Pieśń o Vilji z opt. „Wesoła wdówka“. 19,07 Zapowiedź programu na dz. nast. 19,15 Słynne śpieczki: 1. Rossini: Arja Rozyny z op. „Cyrulik Sewilski.“ 2. Friedmann-Tetmajer: Cudne oczy. Rezerwa: Chopin-Józefowicz: Żal. 19,25 Wiadomości sportowe z Pomorza. 19,35 Utwory na skrzypce w wyk. prof. Jerzego Stefana — przy fortepianie prof. Irena Kurpisz-Stefanowa. Transmisja na wszystkie rozgłośnie P. R. 1. Zdzisław Jahnke: Ganzonetta. 2. P. Sarasate: Habanera. 3. A. Provaznik: Valse joyeuse. — Rezerwa: A. Provaznik: Valse triste. 22,00 Koncert rekl.

Niedziela, dnia 31 marca 1935 r.

WARSZAWA

9,00 Audycja poranna. 10,00 Muzyka popularna. — 10,30 Nabożeństwo z kościoła Św. Krzyża w Warszawie. Kazanie pt. „Wszedł Jezus na górę“. 12,005 Przegląd teatralny. 12,15 Oratorjum Haydna. W przerwie ok. 13,00—13,15 Fragment słuchowiskowy z tragedji „Pentezylea“ — Kleista. 14.00 Muzyka salonowa. 15,00 Wiosenne prace w lesie. 15,15 Muzyka na klarnecie i harmonji. 15,22 Przegląd rynków produktów rolnych. — 15,35 Dalszy ciąg muzyki na klarnecie i harmonji. — 15,45 Kontrola mleczności — podstawowym warunkiem hodowli. 16,00 Koncert solistów. 16,40 Fragment z ks. pt. „Paderewski“. 17,00 Koncert salonowy. 17.40 Łamigłówki dla dzieci starszych. 17,50 Kultura życia codziennego: Palić czy nie palić. 18,00 Lekkie piosenki i melodje w wyk. zespołu „Te cztery“. 18,45 Życie młodzieży. 19,08 Wiadomości sportowe lokalne. 19,15 Od Largo do Presto. 19,45 Podróżujmy: „Miasto pożerane przez puszczę“. 20,15 Muzyka lekka. 20,45 Dziennik wieczorny. 20,55 Jak pracujemy i żyjemy w Polsce. — 21,00 Gwiazdy ekranu. 21,30 Czy czytać. 21,45 Wiadomości sportowe ze wszystkich rozgłośni P. R. 22,00 Koncert reklamowy. 22,15 Koncert kompozytorski Feliksa Nowowiejskiego. 23,05 Muzyka lekka.

TORUŃ

JAK WARSZAWA Z WYJĄTKIEM:

9,55 Zapowiedź programu. 10,00 Muzyka polska: 1. Moniuszko: Uwertura do op. „Hrabina“. 2. Młynarski: Mazur. 3. Szymanowski: Pieśń kurpiowska. 4. Żeleński: Taniec zbójnicki. 5. Chopin-Liszt: Życzenie. 6. Różycki: Rajski ptak. 7. Niewiadomski: Otwórz Janku. 8. Andrzejewski: Burleska. Rezerwa: Gall-Raczyński: Serenada. 12,05 Interludjum z płyt: 1. Schubert-Wilhelmi: Ave Maria. 2. Mascagni: Visione lirica. 14,00 Koncert życzeń — radjosłuchacz ma głos. 15,00 Mieszanki koniczynowe (pogadanka roln. wygł. inż. Andrzej Miksiewicz). 15,15 Polki wykonane na ksylofonie. 15,35 Utwory charakterystyczne dla dzieci: 1 Zabawa lalek. 2. Gdy nóżki się podnoszą. Rezerwa: Rewja żołnierzyków. — 19,00 Zapowiedź programu na dz. nast. 19,08 Drobne utwory na cytrze solo w wyk. Ksawerego Eberta: 1. Czibulka: Gawot. 2. Gungl: Wiązanka melodyj tyrolskich. 3. Messner: Polka excentrique. — 4. Zeller: Walc z opt. „Ptasznik z Tyrolu“. 5. Krakowiak układu K. Eberta. Rezerwa: Illich:Na lekcji tańca. 19,30 Piosenki z filmów: 1. z filmu „Piosenka idzie w świat“ a) Nie mów, b) Gdy brzmi melodja ta. 2. z filmu „Antek Policmajster“: a) Co bez miłości wart jest świat. b) Oj—radi—radi—rida. Rezerwa: Z filmu „Piotruś“: Dzisiaj tak mi jakoś dobrze. 22,00 Koncert rekl.

Poniedziałek, dnia 1 kwietnia 1935 r.

WARSZAWA

6,30 Audycja poranna. — 8,00 Audycja dla szkół. 12,05 Koncert jazzowo-salonowy. 12,45 Chcę mieć piękny balkon (pogadanka). 12,55 Dziennik południowy. 13,00 Koncert kameralny z Poznania. 13,30 Tańce ludowe w wyk. ork. Różewicza. 13,50 Wiadomości o eksporcie polskim. 13,55 Przegląd giełdowy. 15,45 Ulubione piosenki rewjowe. 16,30 Lekcja języka niemieckiego. 16,45 Kwadrans słynnych artystów. 17,00 Zagadki muzyczne. 17,15 Rezerwa ogólnopolska. 18,00 Przegląd filmowy. 18,10 Recital śpiewaczy B. Bragińskiej. 18,25 Chwilka społeczna. 18,30 Skrzynka ogólna. 18,45 Piosenki w wyk. chóru Juranda. 19,15 Skrzynka rolnicza. — 19,25 Wiadomości sportowe lokalne. 19,30 Wiadomości sportowe ogólnopolskie. 19,35 Audycja żołnierska. — 20,00 Koncert wieczorny. 20,45 Dziennik wieczorny. — 20,55 Jak pracujemy i żyjemy w Polsce. 21,00 Koncert symfoniczny. 21,15 Reportaż. 22,30 Muzyka lekka.

TORUŃ

JAK WARSZAWA Z WYJĄTKIEM:

7,45 Zapowiedź programu na dz. bież. 7,50 Wskazówki praktyczne. 13,55 Przegląd giełdowy. 14,00 Z oper: 1. Mozart: Uwertura do op. „Flet zaczarowany“. 2. Verdi: Arja z op. „Traviata“. 3. Verdi-Liszt: Parafraza koncertowa z op. „Rigoletto“. 4. Moniuszko: Mazur z op. „Halka“. 5. Puccini: Arje z op. „Turandot“. 6. Puccini: Fantazja z op. „Cyganerja“. 7. Rossini: Arja Rozyny z op. „Cyrulik Sewilski“. Rezerwa: Szymanowski: Pieśń Roksany z op. Król Roger“. 18.25 Chwilka społeczna. 18,30 Skrzynka ogólna (koresp. bież. omówi kierownik Rozgłośni St. Nowakowski). 18,40 Życie kulturalne, art. i naukowe na Pomorzu. 18,45 Audycja muzyczna: orkiestra oraz Jadwiga Fontanówna (sopran). 19,07 Zapowiedź programu na dz. nast. — 19,15 Wiadomości gospodarcze. 19,25 Wiadomości sportowe z Pomorza. 22.00 Koncert reklamowy.

BYDGOSKA GIEŁDA ZBOŻOWA

z dnia 28 marca 1935 r.

Ceny orjentacyjne.

Żyto	13,50—14,00
Pszenica	14,50—15,00
Jęczmień browarowy	19,50—20,25
Jęczmień jednolity	17,50—18,00
Jęczmień zbiorowy	16,50—17,25
Owies	14,25—14,75
Mąka żytnia 65 proc.	20,00—20,50
Mąka żytnia razowa	16,00—16,50
Mąka pszenna 65 proc. gat. I. E.	22,50—23,50
Mąka pszenna razowa	16,00—16,50
Otręby żytnie	10,50—11,00
Otręby pszenne miałkie	10,50—11,00
Otręby pszenne średnie	10,50—11,00
Otręby pszenne grube	11,25—11,75
Groch Folgera	27,00—32,00
Groch Wiktorja	37,00—42,00
Śrut Soja	19,50—20,00
Ziemniaki jadalne	4,00— 4,50
Makuch lniany	17,50—18,00
Makuch rzepakowy	13,00—13,50
Soma żytnia luzem	3,25— 3,75

HUMOR

MIĘDZY PRZYJACIÓŁMI.

— Sie masz Kantmacher, co ciebie nie było widać trzy miesiące?

— Z powodu byłem u wujaszka.

— To twój wujaszek też siedzi w kryminale?

Życie towarzystw

— BACZNOŚĆ PIŁKARZE „POGONI“ Dziś — w piątek, dnia 29 marca o godz. 8-mej wiecz. odbędzie się zebranie sekcji piłki nożnej w lokalu drh. prezesa J. Hoffmanna. Przybycie wszystkich członków grających konieczne, spowodu omówienia niedzielnego meczu, a zarazem otwarcia sezonu piłkarskiego w klubie.

Kierownik.

— **LIGA MORSKA I KOLONJALNA.** Nadzwyczajne walne zebranie Oddziału L. M. i K. w Wąbrzeźnie odbędzie się w **sobotę, 30 marca** o godz. 18-ej w salce „Dworu Wąbrzeskiego“ (St. Klimek) z nast. porządkiem obrad: 1) Zagajenie; 2) Wybór prezydjum zebrania; 3) Sprawozdanie z działalności zarządu — wiceprezes p. Błochowiak; 4) Przyjmowanie nowych członków; 5) Wybór zarządu i komisji rewizyjnej; 6) Wybór przewodniczącego F. O. M.; 7) Wybór delegatów na zjazd okręgowy; 8) Wolne głosy i wnioski; 9) Zamknięcie zebrania.

Na powyższe zebranie zaprasza się wszystkich członków oraz tych z Szan. Obywatelstwa, którzy rozumieją konieczność propagowania haseł L. M. i K.

Zarząd.

— **RZEMIEŚLNICY! — Zebranie miesięczne Koła Rzemieślników Samodz. BBWR.** odbędzie się we wtorek dnia 2 kwietnia o godz. 7,30 wiecz. w świetlicy O. M. P. przy ulicy Wolności (dom p. Fenskowej — obok cukierni p. Sassa). Ze względu na ważność spraw, przybycie wszystkich członków konieczne.

Zarząd.

— **BACZNOŚĆ! KLUB SPORTOWY „POGOŃ“.** — W dniu 3 kwietnia odbędzie się zebranie miesięczne wszystkich sekcyj o godz. 20-tej (8-mej) w lokalu drh. prezesa Jana Hoffmanna. Przybycie wszystkich członków konieczne.

Prezes.

Wydawca: Bolesław Szczuka. Redaktor odpowiedzialny: Adam Szczuka, Wąbrzeźno, Mickiewicza 1. — Drukiem: Zakłady Graficzne Bol Szczuki — Wąbrzeźno Pomorze.

PODZIĘKOWANIE

Przewielebnemu duchowieństwu oraz wszystkim, którzy okazali nam serdeczne współczucie i oddali ostatnią przysługę śp.

Weronice Wiśniewskiej

składamy na tej drodze serdeczne

„Bóg zapłać“

Rodzina

Km. 12/35.

OBWIESZCZENIE O LICYTACJI RUCHOMOŚCI

Komornik Sądu Grodzkiego w Kowalewie Litwin Franciszek mający kancelarję swoją w Kowalewie przy ul. Rynku nr. 1. na podstawie art. 602 kpc. podaje do publicznej wiadomości, *że dnia 3 kwietnia br. o godzinie 10,30 w Golubiu przy Rynku* odbędzie się licytacja ruchomości należących do Abrahama Lewina składających się z:

84 mtr. materjału tiulowego, 20 mtr. materjału kostjumowego i 20 mtr. firanek w łącznej wartości szacowania 748,— zł.

Przedmioty oglądać można w dniu licytacji w miejscu i czasie wyżej oznaczonym.

Kowalewo, dnia 28 marca 1935 r.

(—) LITWIN, Komornik.

Ogłoszenie

We wtorek dnia 2 kwietnia 1935 r. odbędzie się w Wąbrzeźnie.

jarmark

na konie i bydło

Burmistrz
(—) Schwarz